ПОГОДЖЕНО
Рішенням Правління
Полікомбанку
(Протокол від 24.06.2025 № 30)

Голова Правління
Микола ТАРАСОВЕЦЬ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішенням Наглядової ради
Полікомбанку
(Протокол від 10.07.2025 № 11)

Голова Наглядової ради
Микола БУРМАКА

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО СИСТЕМУ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ
В АКЦІОНЕРНОМУ ТОВАРИСТВІ "ПОЛІКОМБАНК"
(нова редакція)

Чернігів, 2025

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про систему внутрішнього контролю в Акціонерному товаристві "Полікомбанк" (далі – Положення) є внутрішнім нормативним документом Акціонерного товариства "Полікомбанк" (далі – Банк), який встановлює обов'язкові вимоги щодо організації системи внутрішнього контролю в Банку.

1.2. Метою цього Положення є запровадження комплексної системи внутрішнього контролю за всіма напрямами діяльності Банку на всіх організаційних рівнях, її ефективне, адекватне та безперервне функціонування, забезпечення безпечної та безперебійної діяльності Банку для захисту інтересів вкладників, кредиторів та акціонерів Банку. Процес функціонування системи внутрішнього контролю спрямований на забезпечення ефективності корпоративного управління в Банку.

1.3. Вимоги цього Положення розповсюджуються та є обов’язковими до виконання всіма працівниками Банку.

1.4. Положення розроблене у відповідності до вимог:

- Закону України "Про банки і банківську діяльність";
- Закону України "Про запобігання корупції";
- Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення";
- Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах, затвердженого постановою Правління Національного банку України (далі – НБУ) від 02.07.2019 № 88;
- Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах, затвердженого постановою Правління НБУ від 11.06.2018 № 64 (далі – Положення № 64);
- Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України, затвердженого постановою Правління НБУ від 04.07.2018 № 75;
- Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління НБУ від 19.05.2020 № 65;
- Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України, затвердженого постановою Правління НБУ від 10.05.2016 № 311;
- Методичних рекомендацій щодо організації корпоративного управління в банках України, схвалених рішенням Правління НБУ від 03.12.2018 №814-рш, та з урахуванням принципів і рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду щодо корпоративного управління та управління ризиками в банках і банківських групах;
- документу Базельського комітету з банківського нагляду "Опорні положення оцінки систем внутрішнього контролю";
- Статуту Банку та внутрішніх нормативних документів Банку.

1.4. У цьому Положенні терміни та скорочення вживаються в наступному значенні:

Банк – Акціонерне товариство "Полікомбанк";

банківський процес – одна або більше пов'язаних між собою процедур або операцій (функцій), яка/які спільно реалізують певну задачу для забезпечення банківської діяльності в рамках організаційної структури, технологічних процесів, функцій підрозділів, функціональних обов’язків працівників;

внутрішньобанківські документи – політики за окремими напрямами діяльності Банку, положення, інструкції, методики, правила, розпорядження, рішення, накази або розроблені Банком документи в іншій формі, які серед іншого включають опис процедур/процесів, відповідальність працівників Банку за виконання ними функціональних обов'язків з внутрішнього контролю, розподіл обов'язків, порядок взаємодії підрозділів та працівників Банку та інші питання щодо організації та функціонування системи внутрішнього контролю в Банку, з урахуванням вимог цього Положення;

внутрішній контроль – процес, інтегрований в усі процеси та корпоративне управління Банку, спрямований на досягнення операційних, інформаційних, комплаєнс-цілей діяльності Банку;

контрольне середовище банку – сукупність суб'єктів системи внутрішнього контролю Банку, процедур, політики за окремим напрямом діяльності Банку та інших внутрішньобанківських документів щодо внутрішнього контролю, а також культури контролю;

система внутрішнього контролю Банку – сукупність організаційної структури Банку, процедур, заходів з внутрішнього контролю, спрямованих на: досягнення Банком цілей, уключаючи виконання запланованих показників його діяльності, забезпечення ефективності та результативності здійснення Банком операцій, збереження його активів; забезпечення ефективності корпоративного управління в Банку шляхом функціонування комплексної, ефективної та адекватної системи управління ризиками; забезпечення повноти, своєчасності та достовірності складання і надання фінансової, статистичної, управлінської та іншої звітності; відповідності діяльності Банку чинному законодавству України, нормативно-правовим актам НБУ та внутрішньобанківським документам;

культура внутрішнього контролю – дотримання визначених Банком принципів, правил, норм, спрямованих на поінформованість працівників Банку щодо функціонування системи внутрішнього контролю в Банку та участі кожного з працівників у цій діяльності;

механізми внутрішнього контролю – комплекс дій суб’єктів системи внутрішнього контролю, що направлені на здійснення контролю при проведенні банківських операцій та процесів Банку, в яких вони беруть участь, згідно внутрішніх документів Банку;

поточні заходи з моніторингу – заходи з моніторингу системи внутрішнього контролю Банку, вбудовані в процеси Банку та які здійснюються на постійній основі;

періодичні заходи моніторингу – заходи з моніторингу системи внутрішнього контролю, що здійснюються на періодичній основі згідно з окремими процедурами діяльності Банку;

функціональний контроль – контрольна діяльність, яка здійснюється працівниками банку, відповідальними за здійснення внутрішнього контролю, на регулярній основі з метою забезпечення контролю за виконанням функціональних обов'язків працівниками банку відповідно до їх посадових інструкцій;

органи управління – Наглядова рада і Правління Банку;

підрозділи контролю – структурні підрозділи Банку, які здійснюють об'єктивну та незалежну оцінку діяльності Банку, забезпечують достовірність звітності, виконання Банком своїх зобов'язань. Такими підрозділами є: підрозділ з управління ризиками, підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс), відділ фінансового моніторингу (в межах компетенції), відділ внутрішнього аудиту;

керівництво – керівники Банку та керівники структурних підрозділів Банку;

колегіальні органи – комітети Банку, які уповноважені приймати рішення з питань, віднесених до їх компетенції Статутом та/або положеннями про такі колегіальні органи та/або делеговані їм органами управління Банку;

підрозділ – структурні підрозділи та відділення Банку;

інформаційна безпека – комплекс організаційних заходів Банку, програмних і техніко-технологічних засобів, що функціонують на всіх організаційних рівнях Банку та забезпечують захист інформації від випадкових та/або навмисних загроз, наслідком реалізації яких може стати порушення доступності, цілісності, конфіденційності інформації щодо діяльності Банку або його клієнтів;

ризик – ймовірність того, що події, очікувані або неочікувані, матимуть негативний вплив на капітал та/або надходження банку. Основні види ризиків визначені нормативно-правовими актами НБУ.

Інші терміни, які вживаються в цьому Положенні, використовуються в значеннях, визначених чинним законодавством України та нормативно-правовими актами НБУ.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

2.1. **Принципи системи внутрішнього контролю:**

2.1.1 **Принцип усебічності та комплексності**, який передбачає що:

- всі компоненти системи внутрішнього контролю, впроваджені у діяльність Банку та забезпечуються їх виконанням;
- процедури з внутрішнього контролю вбудовані в процеси Банку на всіх організаційних рівнях.

2.1.2 **Принцип ефективності** передбачає, що заходи з внутрішнього контролю, що здійснюються в Банку, є дієвими та забезпечують

досягнення Банком визначених цілей діяльності та упевненість у тому, що:

- здійснювані Банком операції є ефективними та відображені коректно в інформаційних системах/системах обліку Банку;
- фінансова, статистична, управлінська, податкова та інша звітність є достовірною;
- Банк дотримується вимог чинного законодавства України, нормативно-правових актів НБУ та внутрішніх нормативних документів Банку;
- працівники Банку володіють необхідною інформацією щодо компонентів системи внутрішнього контролю та забезпечують виконання цих компонентів у межах компетенції та повноважень, визначених їх посадовими інструкціями;
- Банк забезпечує виявлення та оцінку недоліків системи внутрішнього контролю та вживає своєчасних, адекватних та достатніх коригуючих заходів з метою виправлення таких недоліків.

2.1.3 **Принцип адекватності** передбачає, що система внутрішнього контролю Банку відповідає особливостям його діяльності, уключаючи розмір, бізнес-модель, масштаб діяльності, види, складність операцій, профіль ризику Банку.

2.1.4 **Принцип обачності** передбачає, що Банк забезпечує достатню впевненість керівників Банку щодо досягнення Банком цілей його діяльності, виходячи з консервативних припущень та беручи до уваги певну вірогідність помилкових суджень чи рішень керівників та/або працівників Банку.

2.1.5 **Принцип ризик-орієнтованості** передбачає, що Банк забезпечує організацію та функціонування системи внутрішнього контролю, ґрунтуючись на ризик-орієнтованому підході, що передбачає застосування більш поглиблених та частіших заходів з контролю до тих сфер діяльності Банку, яким притаманні більші ризики.

2.1.6 **Принцип інтегрованості** передбачає, що процедури контролю є складовою частиною всіх процесів діяльності та корпоративного управління Банком.

2.1.7 **Принцип завчасності** передбачає, що система внутрішнього контролю Банку спроможна забезпечувати виявлення потенційно можливих загроз негативного впливу на діяльність Банку раніше, ніж такі загрози фактично виникнуть.

2.1.8 **Принцип незалежності** передбачає, що Банк уникає обставин, що можуть становити загрозу для неупередженого виконання суб’єктами його системи внутрішнього контролю своїх функцій.

2.1.9 **Принцип безперервності** передбачає, що здійснення Банком діяльності з внутрішнього контролю дає змогу на постійній основі та своєчасно попереджати, виявляти та усувати недоліки системи внутрішнього контролю.

2.1.10 **Принцип конфіденційності** передбачає, що Банк не допускає розголошення інформації особам, у яких відсутні повноваження щодо її отримання.

2.2. **Основні напрями здійснення внутрішнього контролю** в Банку включають контроль за наступними процесами:

1) досягненням цілей діяльності Банку, уключаючи цілі, визначені в стратегії та бізнес-плані Банку;
2) забезпеченням ефективності фінансової та господарської діяльності Банку;
3) ефективністю управління активами і пасивами;
4) збереженням активів Банку;
5) ефективністю системи управління ризиками;
6) дотриманням вимог законодавства України, нормативно-правових актів НБУ, внутрішньобанківських документів, стандартів професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк;
7) достовірністю, повнотою, об'єктивністю і своєчасністю ведення бухгалтерського обліку, складанням та оприлюдненням фінансової та іншої звітності для зовнішніх і внутрішніх користувачів;
8) отримання керівництвом Банку актуальної та достовірної інформації щодо загроз, вразливості та ризиків, які мають враховуватись при прийнятті рішень;
9) запобігання виникнення шахрайських дій;
10) недопущення використання послуг Банку в протиправних цілях, виявлення і запобігання проведенню фінансових операцій, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, порушеннями санкційного режиму;
11) управління інформаційними потоками, уключаючи отримання і передавання інформації, забезпечення функціонування системи управління інформаційною безпекою.

2.3. **Цілі системи внутрішнього контролю:**

2.3.1 **Операційні** цілі передбачають:

- забезпечення спрямованості процедур контролю на ефективність управління активами, зобов'язаннями та позабалансовими позиціями Банку з метою досягнення Банком прибутковості його діяльності, уникаючи або обмежуючи втрати унаслідок впливу негативних внутрішніх та зовнішніх факторів;
- здійснення систематичного процесу виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення всіх видів ризиків на всіх організаційних рівнях Банку.

2.3.2 **Інформаційні** цілі передбачають:

- забезпечення цілісності, повноти та достовірності фінансової, управлінської та іншої інформації, що використовується для ухвалення управлінських рішень;

- створення інформаційних потоків як за вертикаллю, так і за горизонталлю організаційної структури Банку.

2.3.3 **Комплаєнс-цілі передбачають з**абезпечення організації діяльності Банку за дотриманням вимог чинного законодавства України, нормативно-правових актів НБУ, внутрішньобанківських документів, стандартів професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк.

2.4. **Компоненти системи внутрішнього контролю:**

1) **контрольне середовище**, до якого належать:
- культура внутрішнього контролю (корпоративна культура, дотримання етичних норм, ton at the top, обізнаність працівників);
- суб'єкти системи внутрішнього контролю (організаційна структура, розподіл функцій, повноважень та обов'язків, відповідальність);
- документування організації системи внутрішнього контролю;

2) **управління ризиками:**
- ідентифікація ризиків та оцінка ризиків;
- моніторинг, контроль та звітування;

3) **контрольна діяльність:**
- визначення заходів (видів) контролю у внутрішньобанківських документах;
- виконання функцій/процесів згідно визначених процедур та видів контролю;
- інформаційні системи та технології;

4) **інформація та комунікація:**
- інформаційний обмін;
- внутрішні комунікації (у т.ч. звітність щодо якості контролю);
- зовнішні комунікації;

5) **моніторинг ефективності системи внутрішнього контролю:**
- поточний та періодичний моніторинг якості контролю;
- оцінка ефективності системи внутрішнього контролю;
- звітування.

2.5. Банк забезпечує наявність відповідних працівників, обладнання, програмного забезпечення, приміщень, що відповідають вимогам, установленим НБУ, з метою належного функціонування системи внутрішнього контролю.

2.6. Організаційна структура системи внутрішнього контролю передбачає розподіл обов'язків, який базується на застосуванні моделі трьох ліній захисту.

2.6.1. **Перша лінія захисту** реалізується на рівні бізнес-підрозділів та підрозділів підтримки діяльності Банку. Ці підрозділи ініціюють, здійснюють або відображають операції, приймають ризики в процесі своєї діяльності та несуть відповідальність за поточне управління цими ризиками, в межах своїх обов’язків, передбачених посадовими інструкціями і внутрішніми документами Банку. Підрозділи першої лінії захисту в обов'язковому порядку:

- здійснюють функціональний (постійний) контроль в межах процесів першої лінії захисту;
- здійснюють поточні заходи з моніторингу діяльності, за яку вони відповідають, та в межах визначених Банком повноважень, з метою оперативного виявлення та усунення недоліків системи внутрішнього контролю;
- аналізують дієвість контролів з установленою у внутрішньобанківських документах періодичністю (у тому числі шляхом самооцінки контролів);
- розробляють та впроваджують заходи з вдосконалення контролів;
- інформують підрозділи другої лінії захисту щодо виявлених недоліків системи внутрішнього контролю та порушень (зокрема, але не виключно шляхом проведення самооцінки контролів та/або реєстрації подій операційного та комплаєнс-ризику та надання інформації за подіями у способи, передбачені внутрішніми нормативними документами Банку);
- ідентифікують ризики у своїй діяльності та процесах, які регламентуються внутрішніми нормативними документами, власниками яких вони є, та за результатами ідентифікованих ризиків складають карти ризиків, в яких оцінюють ризики та можливі їх наслідки, обирають методи управління ризиками, здійснюють визначені заходи щодо пом’якшення/уникнення виявлених ризиків, узгоджують карти ризиків з підрозділом ризиків та підрозділом комплаєнс та вносять складені карти ризиків на розгляд Правління Банку;
- розробляють плани заходів для усунення виявлених недоліків системи внутрішнього контролю, в тому числі на підставі рекомендацій другої та третьої лінії захисту;
- несуть безпосередню відповідальність за виконання заходів щодо виправлення/усунення виявлених недоліків системи внутрішнього контролю.

2.6.2. **Друга лінія захисту** реалізується на рівні підрозділу з управління ризиками, підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс), які відповідають за моніторинг ефективності процедур контролю на першій лінії захисту в межах виконання функцій незалежного контролю другої лінії захисту (за винятком оцінки ефективності системи внутрішнього контролю) та забезпечують впевненість керівників Банку, що впроваджені першою лінією захисту заходи з контролю та управління ризиками були розроблені та функціонують належним чином.

Підрозділ з управління ризиками забезпечує ефективне функціонування системи управління ризиками та забезпечує контроль за суттєвими ризиками (за винятком комплаєнс-ризику).

Підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) забезпечує організацію контролю за відповідністю діяльності Банку вимогам законодавства України, нормативно-правовим актам НБУ, стандартам професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк, та внутрішнім нормативним документам Банку.

Основними функціями підрозділів другої лінії захисту є:

- здійснення функціонального контролю в межах процесів другої лінії захисту;
- виявлення недоліків контрольного середовища, дослідження їх причин та аналізу ймовірних наслідків, надання рекомендацій щодо усунення недоліків та недопущення їх у майбутньому, а також звітування органам управління в рамках звітності щодо ризиків та з питань виконання покладених на ці підрозділи функцій;
- забезпечення контролю щодо усунення недоліків контрольного середовища та вжиття підрозділами першої лінії захисту необхідних для цього заходів;
- надання роз'яснень, консультацій з питань організації системи внутрішнього контролю та управління ризиками;
- контроль організації системи внутрішнього контролю та управління ризиками на першій лінії захисту, розгляд та погодження карт ризиків, ідентифікованих підрозділами першої чи другої лінії захисту, та надання рекомендацій щодо пом'якшення ідентифікованих ризиків;
- аналіз інформації про недоліки системи внутрішнього контролю, отриманої від підрозділів першої та третьої лінії захисту, перевірок внутрішніх, зовнішніх аудиторів, НБУ, інших регуляторних та контролюючих органів з метою вжиття відповідних заходів в рамках компетенції підрозділів;
- розробка та застосування відповідних інструментів та методів управління ризиками.

2.6.3. **Третя лінія захисту** реалізується на рівні відділу внутрішнього аудиту Банку, який здійснює перевірку наявності, оцінку ефективності та адекватності роботи систем управління ризиками, внутрішнього контролю, процесів управління Банку в порядку, визначеному чинним законодавством України, в тому числі нормативно-правовими актами НБУ та внутрішніми документами Банку та інформує органи управління Банку про результати оцінки системи внутрішнього контролю.

2.7. Організація системи внутрішнього контролю враховує:

- розмір Банку (обсяг загальних активів, коштів юридичних та фізичних осіб тощо);
- характер і обсяг банківських та інших фінансових послуг Банку;
- профіль ризику Банку;
- рівень централізації управління та діяльності Банку;
- рівень упровадження інформаційних технологій та сферу їх використання.

2.8. Ефективна система внутрішнього контролю передбачає досягнення наступних завдань Банку:

- досягнення довгострокових цілей, зокрема прибутковості діяльності;
- здійснення банківської діяльності з урахуванням ризиків;
- відповідність діяльності Банку законодавству України та внутрішньобанківським документам;

- достовірність фінансової, управлінської, статистичної звітності Банку;
- чіткий розподіл обов'язків, функцій та повноважень між Наглядовою радою та Правлінням Банку, а також між підрозділами Банку;
- досягнення Банком визначених цілей системи внутрішнього контролю;
- високий рівень культури внутрішнього контролю;
- інтеграція внутрішніх процедур та систем контролю в усі операції та процеси Банку;
- забезпечення контролю операцій, які відповідають їх обсягам та змісту і враховують ризики Банку;
- визначення діючих принципів і цілей управління структурними підрозділами Банку;
- проведення періодичних перевірок операцій, процедур і системи в цілому внутрішніми та зовнішніми аудиторами;
- подвійний контроль, який полягає в дотриманні принципу "двох пар очей" під час здійснення операцій Банку та відповідно до якого здійснення та облік операцій не може належати до повноважень однієї особи. За наявності відповідного програмного забезпечення з належними рівнями контролю (автоматизований контроль) окремі операції Банку можуть виконуватися від їх ініціювання до відображення в обліку та/або звітності однією особою за умови здійснення подальшого контролю за цими операціями;
- проведення ретельного та всебічного аналізу операцій Банку до, а також після їх здійснення з метою запобігання несанкціонованим операціям або таким, що проводяться з порушенням вимог відповідного технологічного процесу;
- організація операційної діяльності Банку та облік операцій відповідно до нормативно-правових актів НБУ;
- виконання вимог щодо організації захисту інформації в програмно-технічних комплексах;
- упровадження та функціонування системи управління інформаційною безпекою (СУІБ);
- захист від навмисних і ненавмисних дій працівників;
- підвищення кваліфікаційного рівня працівників Банку;
- надійність інформаційних технологій, управлінських процесів, що базуються на чіткому визначенні обов'язків, розподілі повноважень і підзвітності.

2.9. Банк визначає у внутрішніх документах (у тому числі в посадових інструкціях, положеннях про структурні підрозділи Банку, положеннях, що регламентують окремі процеси) процедури та заходи з контролю, які застосовуються підрозділами кожної з трьох ліній захисту, а також порядок та процедури взаємодії (вертикальної та горизонтальної) між структурними підрозділами під час здійснення внутрішнього контролю.

2.10. Функціонування системи внутрішнього контролю забезпечується:

1) **організаційно**, шляхом:

- розподілу в межах організаційної структури Банку повноважень, обов'язків та відповідальності щодо здійснення внутрішнього контролю між структурними підрозділами Банку, між керівниками та між працівниками Банку. Підпорядкованість, обов'язки, права та відповідальність працівників Банку визначаються в посадових інструкціях;
- запровадження необхідних контрольних процедур, обмежень, що забезпечують ефективне функціонування системи внутрішнього контролю;
- опису в положеннях про структурні підрозділи Банку контрольних функцій, що здійснюються кожним з них;
- проведення регулярного оцінювання ризиків Банку у відповідності до функціонуючої системи управління ризиками Банку та заходів з контролю Банку;
- забезпечення інформаційної безпеки та організації належного обміну інформацією;
- проведення моніторингу ефективності системи внутрішнього контролю, включаючи оцінку її ефективності відділом внутрішнього аудиту;

2) **методологічно**, шляхом опису системи внутрішнього контролю у внутрішніх нормативних документах Банку, включаючи періодичність та строки виконання заходів з контролю, посадових осіб, на яких покладається контроль.

3) **технологічно**, шляхом автоматизації процедур контролю в інформаційних системах Банку, з урахуванням судження Банку щодо економічної доцільності автоматизації таких процедур.

2.11. Банк установлює відповідні заходи з контролю у випадку передавання на договірній основі іншим особам здійснення функцій Банку на регулярній основі (аутсорсинг) з метою оптимізації витрат і процесів у Банку.

3. КОНТРОЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

3.1. Розвиток **культури контролю** є компетенцією Наглядової ради та Правління Банку. Наглядова рада та Правління Банку відповідають за дотримання етичних норм та високих моральних принципів, за дотримання культури, корпоративних цінностей, що підкреслює та демонструє персоналу всіх рівнів важливість внутрішнього контролю.

3.1.1. Ефективне функціонування контрольного середовища Банку, як компонента системи внутрішнього контролю, передбачає:

1) розуміння Наглядовою радою Банку та Правлінням Банку ризиків, на які може наражатися Банк, та забезпечення впровадження, розвитку та інтеграції системи внутрішнього контролю в систему корпоративного управління Банку;

2) забезпечення розподілу повноважень і відповідальності між структурними підрозділами Банку та між окремими працівниками Банку, а також уникнення конфлікту інтересів в процесі їх діяльності;

3) усвідомлення та розуміння кожним працівником Банку своєї ролі в забезпеченні функціонування системи внутрішнього контролю;
4) забезпечення Наглядовою радою Банку та Правлінням Банку розвитку культури контролю;
5) забезпечення відповідності діяльності працівників Банку встановленій у Банку культурі внутрішнього контролю.

3.1.2. З метою досягнення цілей системи внутрішнього контролю Банк залучає та сприяє розвитку компетентних працівників, забезпечує належний рівень кваліфікації працівників Банку, затверджує внутрішні нормативні документи щодо винагороди.

3.1.3. Перевірка осіб, які є кандидатами на посади в Банку здійснюється з метою оцінки відповідності вимогам вакантної посади та включає виявлення необхідного досвіду, професійних якостей. Перевірка ділової репутації та професійної придатності кандидатів на посади керівників Банку, керівників підрозділів другої та третьої лінії захисту здійснюється відповідно до нормативно-правових актів НБУ з ліцензування.

3.1.4. Банк розробляє та впроваджує заходи щодо підтримки на належному рівні актуальних знань та навичок у працівників Банку з метою підвищення ефективності діяльності Банку. Відповідальні працівники Банку постійно оцінюють достатність кваліфікації працівників та потребу в їх регулярному навчанні. Заходи щодо підтримки на належному рівні актуальних знань та навичок у працівників Банку включають організацію підвищення кваліфікації із застосуванням всіх форм навчання, стимулювання самоосвіти, створення умов для вивчення нормативно-правових актів, спеціалізованої літератури тощо.

3.1.5. Правління Банку забезпечує виконання таких функцій щодо регулярного навчання керівників та інших працівників Банку:
- організація підвищення кваліфікації та розвиток працівників та керівників Банку за всіма формами навчання, аналіз динаміки розвитку компетентності та професійних навичок;
- планування та аналіз ефективності заходів з навчання та розвитку працівників;
- розвиток дистанційних засобів навчання та наставництва в Банку;
- моніторинг виконання планів навчання.

3.1.6. З метою забезпечення ефективного корпоративного управління, системи внутрішнього контролю, включаючи управління ризиками, урахування стратегічних цілей Банку та їх досягнення, а також сприяння дотриманню корпоративних цінностей, затверджуються внутрішні нормативні документи щодо винагороди в Банку з урахуванням вимог нормативно-правових актів НБУ.

3.1.7. Правління Банку забезпечує виконання таких функцій щодо системи винагороди:
- упровадження системи винагороди в Банку, удосконалення заходів матеріального та нематеріального стимулювання працівників Банку;

здійснення моніторингу рівня оплати праці та інших складових системи стимулювання працівників Банку порівняно з ринковим рівнем;

- розгляд пропозицій з удосконалення оплати праці, матеріального та нематеріального стимулювання працівників Банку.

3.1.8. Наглядова рада Банку та Правління Банку здійснюють заходи, спрямовані на підтримку на належному рівні культури внутрішнього контролю в Банку, з урахуванням вимог НБУ щодо управління ризиками та, з метою дотримання керівниками та працівниками Банку культури внутрішнього контролю, створюють необхідну атмосферу шляхом:

1) забезпечення розуміння керівниками та працівниками Банку їх ролі в системі внутрішнього контролю Банку;
2) отримання підтверджень, що керівники та інші працівники Банку, проінформовані про дисциплінарні стягнення, які застосовуватимуться до них у разі неприйнятної поведінки/порушення у їх діяльності.

3.2. **Суб'єктами системи внутрішнього контролю Банку є:**

- Наглядова рада та комітети Наглядової ради;
- Правління Банку та комітети Правління Банку;
- головний бухгалтер;
- відділ фінансового моніторингу;
- підрозділ з управління ризиками;
- підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс);
- відділ внутрішнього аудиту;
- керівники структурних підрозділів;
- працівники (відповідно до повноважень, визначених внутрішньобанківськими документами).

У Банку забезпечується чіткий розподіл обов’язків, повноважень та відповідальності між усіма суб’єктами системи внутрішнього контролю, який забезпечує захист від ризику несанкціонованих операцій, шахрайських дій та маніпулювання даними для приховування фінансових збитків або порушень чинного законодавства України, нормативно-правових актів НБУ та внутрішніх документів Банку.

3.2.1. **Наглядова рада Банку** забезпечує функціонування системи внутрішнього контролю та регулярний контроль за її ефективністю шляхом:

1) затвердження організаційної структури Банку, а також структури підрозділу з управління ризиками, підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) та відділу внутрішнього аудиту, порядку їх підпорядкування та звітування Наглядовій раді Банку, а також порядку звітування та взаємодії цих підрозділів з Правлінням Банку;
2) затвердження внутрішніх положень про комітети Наглядової ради Банку, про Правління Банку, про структурні підрозділи з управління ризиками, контролю за дотриманням норм (комплаєнс), відділів внутрішнього аудиту, фінансового моніторингу;
3) делегування повноважень комітетам Наглядової ради Банку, Правлінню Банку згідно з внутрішніми документами Банку;

4) призначення та припинення повноважень Голови та членів Правління Банку, призначення та звільнення головного ризик-менеджера, головного комплаєнс-менеджера, начальника відділу внутрішнього аудиту, працівника відповідального за проведення фінансового моніторингу в Банку;
5) розгляду питань організації внутрішнього контролю та заходів щодо підвищення його ефективності;
6) визначення порядку роботи та планів роботи підрозділу з управління ризиками, підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс), відділу внутрішнього аудиту;
7) здійснення контролю за діяльністю Правління Банку, підрозділу з управління ризиками, підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс), відділу внутрішнього аудиту, відповідального працівника з питань фінансового моніторингу та внесення рекомендацій щодо її вдосконалення;
8) щоквартального розгляду звіту підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) про виявлені порушення законодавства, внутрішніх положень Банку;
9) здійснення щорічної оцінки ефективності діяльності Правління Банку загалом та кожного члена Правління Банку зокрема, підрозділу з управління ризиками, підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс), відділу внутрішнього аудиту, оцінки відповідності членів Правління Банку, головного ризик-менеджера, головного комплаєнс-менеджера, начальника відділу внутрішнього аудиту, відповідального працівника з питань фінансового моніторингу в Банку кваліфікаційним вимогам, оцінки відповідності колективної придатності Правління Банку розміру Банку, складності, обсягам, видам, характеру здійснюваних Банком операцій, організаційній структурі та профілю ризику Банку;
10) розгляду результатів моніторингу ефективності системи внутрішнього контролю, проведеного підрозділами другої та третьої ліній захисту;
11) вжиття заходів з удосконалення механізмів діяльності Правління Банку, підрозділу з управління ризиками, підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс), відділу внутрішнього аудиту, відділу фінансового моніторингу за результатами такої оцінки.

3.2.2. **Правління Банку** забезпечує виконання рішень Наглядової ради Банку щодо забезпечення організації та функціонування системи внутрішнього контролю з питань, пов’язаних з керівництвом поточною діяльністю Банку, шляхом:

1) поточного управління підпорядкованими суб’єктами системи внутрішнього контролю Банку;
2) розподілу функцій, повноважень та відповідальності за здійснення внутрішнього контролю між структурними підрозділами Банку та працівниками Банку;

3) забезпечення функціонування інформаційних систем Банку, що забезпечують накопичення, оброблення необхідної інформації та надання її користувачам;
4) розгляду звітів про результати моніторингу ефективності функціонування системи внутрішнього контролю, які щоквартально готуються підрозділами першої лінії захисту щодо операцій та процесів, які притаманні їх діяльності та виявлених порушень/недоліків;
5) забезпечення моніторингу процедур внутрішнього контролю Банку щодо їх адекватності характеру діяльності Банку в межах своїх повноважень;
6) здійснення контролю за усуненням недоліків, виявлених НБУ та іншими органами державної влади та управління, які в межах компетенції здійснюють нагляд/контроль за діяльністю Банку, підрозділом з управління ризиками та підрозділом контролю за дотриманням норм (комплаєнс), зовнішніми аудиторами за результатами проведення зовнішнього аудиту;
7) подання звітів Наглядовій раді Банку про виконання її рішень щодо підвищення ефективності системи внутрішнього контролю.
8) впровадження системи винагороди в Банку, удосконалення заходів матеріального та нематеріального стимулювання працівників Банку;
9) здійснення моніторингу рівня оплати праці та інших складових системи стимулювання працівників Банку порівняно з ринковим рівнем.

3.2.2.1. Правління Банку здійснює розподіл обов'язків, функцій, повноважень та відповідальності за здійснення внутрішнього контролю між структурними підрозділами Банку та його працівниками, який має забезпечувати уникнення:
1) конфлікту інтересів і умов його виникнення;
2) можливості скоєння злочинів і здійснення інших противоправних дій під час проведення операцій Банку;
3) можливості здійснення одним структурним підрозділом Банку або працівником Банку (крім операцій з установленим механізмом контролю з використанням відповідного програмного забезпечення):
- операцій Банку від ініціювання до здійснення їх реєстрації та/або відображення в обліку;
- документального оформлення касових операцій, здійснення їх фактичного виконання та відображення в бухгалтерському обліку;
- операцій за рахунками клієнтів Банку і рахунками, що відображають фінансово-господарську діяльність Банку;
- оцінювання достовірності і повноти документів, що надаються клієнтом під час отримання кредиту, і здійснення моніторингу кредиту (позичальника) після його надання;
- дій у будь-яких інших сферах, у яких є можливим виникнення конфлікту інтересів.

3.2.3. **Інші колегіальні органи Банку** здійснюють функції щодо внутрішнього контролю в межах повноважень делегованих їм

Наглядовою радою та Правлінням Банку. При цьому Наглядова рада та Правління Банку забезпечують контроль за виконанням делегованих ними функцій та залишаються відповідальними за їх виконання.

3.2.3.1. Основними критеріями делегування повноважень є:

- забезпечення безперервності внутрішнього контролю;
- оптимізація процесів системи внутрішнього контролю;
- дієвість та оперативність прийняття управлінських рішень;
- ефективність організації та функціонування системи внутрішнього контролю.

3.2.3.2. Порядок делегування повноважень Наглядової ради Банку та Правління Банку відповідним комітетам (колегіальним органам Банку) визначається в положеннях про комітети Наглядової ради та Правління Банку, з викладенням в таких положеннях обов'язків, прав та повноважень відповідних комітетів.

3.2.3.3. Делегування повноважень відповідним комітетам ініціюється Наглядовою радою та/або Правлінням Банку. Положення про комітети Наглядової ради Банку затверджуються Наглядовою радою, про комітети Правління Банку затверджуються рішенням Правління Банку.

3.2.4. **Головний бухгалтер** здійснює функції щодо забезпечення ведення бухгалтерського обліку у відповідності до бухгалтерських стандартів і правил, встановлених внутрішніми документами Банку, зокрема:

1) забезпечення формування облікової політики та ведення бухгалтерського обліку;
2) забезпечення своєчасного подання повної і достовірної фінансової звітності;
3) надання статистичної звітності до НБУ, згідно затвердженого у Банку розподілу;
4) контроль за правильністю обліку та відображення результатів фінансово-господарської діяльності Банку;
5) здійснення подальшого бухгалтерського контролю.

3.2.5. **Відділ фінансового моніторингу:**

1) розробляє та впроваджує заходи для забезпечення функціонування належної системи управління ризиками ВК/ФТ, забезпечує виявлення, ідентифікацію, оцінку, моніторинг та звітування щодо дії системи ПВК/ФТ, контроль першої лінії захисту системи ПВК/ФТ, прозорість реалізації процесів ПВК/ФТ Банку та у разі виявлення будь-яких фактів, що свідчать про порушення ліміту ризик-апетиту до ризику ВК/ФТ, інформує Правління та Наглядову раду Банку;
2) розробляє та впроваджує заходи з метою ефективного функціонування системи внутрішнього контролю за дотриманням вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ;
3) координує заходи з питань фінансового моніторингу між підрозділами Банку;
4) готує та подає Наглядовій раді та Правлінню Банку управлінську звітність;

5) забезпечує організацію контролю за дотриманням Банком норм щодо своєчасності та достовірності статистичної звітності по ПВК/ФТ;
6) забезпечує розроблення та впровадження внутрішньобанківських документів системи ПВК/ФТ згідно з вимогами нормативно-правових актів НБУ та контроль їх дотримання;
7) забезпечує на постійній основі проведення заходів з підготовки персоналу, проведення навчання та підвищення кваліфікації працівників Банку з питань фінансового моніторингу.

3.2.6. **Керівники структурних підрозділів Банку**:

1) організовують, упроваджують та здійснюють функціональний контроль, застосовують необхідні та відповідні інструменти для забезпечення ефективності контрольного середовища у сфері своєї діяльності відповідно до вимог внутрішньобанківських документів;
2) забезпечують дотримання працівниками підпорядкованих підрозділів вимог законодавства та внутрішньобанківських документів, в тому числі з функціонування системи внутрішнього контролю;
3) контролюють роботу підлеглих та забезпечуються здійснення контрольної діяльності в підпорядкованих підрозділах, зокрема:
   - виконання впроваджених заходів з контролю при здійсненні та відображенні в обліку операцій;
   - аналіз звітності та іншої інформації стосовно роботи підрозділу з метою оцінки відповідності результатів роботи підрозділу встановленим завданням;
   - контроль за розмежуванням функцій;
   - контроль за введенням даних до інформаційних систем тощо;
4) забезпечують дотримання принципу "нульової толерантності" до шахрайства та обізнаність підлеглих працівників щодо необхідності неухильного виконання вимог системи внутрішнього контролю (у частині виявлення та запобігання ризиків втрат Банку);
5) здійснюють моніторинг змін законодавства в межах своєї відповідальності та забезпечують своєчасне внесення змін та доповнень до внутрішніх нормативних документів та бізнес-процесів, власниками яких вони є;
6) аналізують можливості та потреби в розробці завдань для автоматизації контролів у програмному забезпеченні, де це є можливим і доцільним;
7) проводять моніторинг системи внутрішнього контролю в рамках щоденної діяльності, звірку дієвості встановлених контролів із результатами моніторингу та результатами різного роду перевірок, скарг клієнтів, реалізованих інцидентів, тощо;
8) при виявленні недоліків у системі внутрішнього контролю визначають причини недоліків та оцінюють наслідки, розробляють та впроваджують заходи із вдосконалення контролів та процесів;
9) відповідають за розроблення планів заходів щодо усунення/мінімізації виявлених недоліків внутрішнього контролю, впровадження заходів з

контролю, подання їх на розгляд Наглядової ради Банку та/або Правління Банку та своєчасного і повного виконання планів заходів;

10) повідомляють про інциденти операційного та комплаєнс-ризику за встановленими в Банку процедурами;
11) беруть участь у процесі ідентифікації та врегулювання ситуацій конфлікту інтересів у межах порядку, встановленого в Банку;
12) відповідають за своєчасне надання результатів моніторингу системи внутрішнього контролю, планів виконання подальшого внутрішнього контролю, у разі їх складання по бізнес-процесах/операціях, де підрозділ є власником;
13) відповідають за своєчасне надання фінансової, податкової, статистичної, іншої звітності згідно затвердженого у Банку розподілу.

3.2.7. **Працівники Банку**:

1) під час проведення операцій, щодня здійснюють контроль щодо:
   - дотримання законодавчих актів та внутрішніх документів Банку при здійсненні операцій;
   - дотримання порядку прийняття рішень про здійснення операцій;
   - повного, своєчасного і достовірного відображення операцій у бухгалтерському обліку та звітності;
   - збереження майна Банку;
   - економічності та ефективності здійсненої операції;
   - дотримання системи управління інформаційної безпеки;
2) повинні знати свої функціональні обов'язки;
3) повинні бути ознайомлені під підпис зі своїми посадовими інструкціями, де зазначені функції/обов'язки проведення внутрішнього контролю і діяти в межах визначених повноважень;
4) забезпечують якісне, своєчасне виконання обов'язків, а також проводять поточний/подальший контроль виконаної роботи;
5) беруть участь у процесі ідентифікації ризиків банківської діяльності, в т.ч. але не виключно ситуацій конфлікту інтересів у межах порядку, встановленого Банком;
6) інформують свого безпосереднього керівника про будь-які допущені або виявлені помилки при проведенні операцій/виконанні функцій, порушення або протиправні дії тощо;
7) інформують про недоліки внутрішнього контролю процесів, негативні явища, помилки, що несуть ризики для Банку;
8) надають пропозиції з підвищення ефективності контрольних процедур.

3.2.8. **Підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс):**

1) забезпечує організацію контролю за відповідністю діяльності Банку вимогам чинного законодавства України, регуляторних вимог, ринкових стандартів, внутрішніх документів, у тому числі етичних стандартів та правил поведінки;
2) забезпечує впровадження дієвої та ефективної системи управління комплаєнс-ризиками та забезпечує виконання своїх функцій у

відповідності до нормативно-правових актів НБУ, Положення про підрозділ та інших внутрішніх документів Банку;

3) здійснює координацію роботи з питань управління комплаєнс-ризиком між структурними підрозділами Банку;
4) забезпечує моніторинг змін у законодавстві та відповідних стандартах професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк, та здійснює оцінку впливу таких змін на процеси та процедури, впроваджені в Банку, а також забезпечує контроль за імплементацією відповідних змін у внутрішньобанківські документи;
5) забезпечує розробку та впровадження процедур з організації та супроводження СВК;
6) організовує проведення навчання працівників Банку з метою підвищення їх обізнаності з питань СВК;
7) надає консультації з питань СВК підрозділам Банку;
8) узагальнює результати моніторингу СВК на підставі отриманих від підрозділів Банку звітів про результати моніторингу ефективності функціонування системи внутрішнього контролю;
9) інформує Наглядову раду та Правління Банку про результати моніторингу ефективності системи внутрішнього контролю.

3.2.9. **Підрозділ з управління ризиками:**

1) забезпечує якісне управління кредитним, ринковим, операційним, процентним ризиком банківської книги, ризиком ліквідності та іншими суттєвими ризиками;
2) забезпечує управління капіталом;
3) здійснює контроль дотримання операцій із пов'язаними з Банком особами;
4) забезпечує оптимізацію співвідношення ризик-доходність;
5) забезпечує обмеження розмірів вірогідних збитків шляхом встановлення контролю допустимого рівню ризику та ризик-апетиту, надання незалежного (контрольного) аналізу кредитних ризиків активної операції в процесі прийняття рішення за активною операцією;
6) розробляє та впроваджує контрольні процедури (за повноваженнями на здійснення операцій, за наявністю активів, за доступом до систем та баз даних, тощо) та контролює їх дотримання;
7) аналізує та погоджує (при розробці та актуалізації іншими власниками процесів) проєкти внутрішніх нормативних документів з метою зменшення ризиків та невідповідностей;
8) організовує проведення навчання працівників з метою підвищення їх обізнаності у питаннях культури контролю та контрольних процедур;
9) готує управлінські звіти в межах своєї відповідальності;
10) здійснює поточні та періодичні заходи з моніторингу ефективності процедур контролю на першій лінії захисту в межах виконання функцій незалежного контролю другої лінії захисту.

3.2.10. **Відділ внутрішнього аудиту** забезпечує незалежну та об'єктивну оцінку адекватності та ефективності системи внутрішнього контролю та

підготовку рекомендацій, спрямованих на удосконалення діяльності Банка, а саме на підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю, корпоративного управління та здійснення банківських операцій.

3.3. **Внутрішні документи Банку**, що регламентують діяльність Банку, мають відповідати законодавству України, в тому числі вимогам нормативно-правових актів НБУ.

3.3.1. Банк розробляє, затверджує та впроваджує внутрішньобанківські документи, що встановлюють цілі, яких планується досягти в результаті здійснення заходів з контролю, регламентують порядок здійснення заходів з контролю, та забезпечує їх відповідність поточній діяльності Банку.

3.3.2. Правління Банку забезпечує розробку та затвердження внутрішніх нормативних документів для усіх бізнес-процесів, продуктів, послуг, діяльності, операцій Банку. Усі операції Банку мають проводитися лише за наявності відповідного дозволу керівництва (в т.ч. через впровадження внутрішніх нормативних документів). Свідченням того, що працівники отримали дозвіл на їх виконання, є затверджені керівництвом положення, технологічні карти, інструкції, процедури тощо по здійсненню бізнес-процесів/діяльності/операцій певного типу. На здійснення операцій, що не визначені в правилах/процедурах Банку, керівництвом надаються окремі дозволи (накази, розпорядження тощо), або вводяться тимчасові правила/процедури, пілотні проєкти до періоду розробки постійних внутрішніх нормативних документів Банку.

3.3.3. У внутрішніх нормативних документах, що описують систему внутрішнього контролю, систему управління ризиками, бізнес-процеси/продукти/послуги/операції Банку та у технологічних картах виконавець документу обов'язково передбачає розділи з описом внутрішнього контролю та/або контрольних процедур, відповідальних за процес контролю та періодичність проведення внутрішнього контролю, процедури здійснення коригуючих дій щодо виправлення виявлених недоліків, систему звітності.

3.3.4. Порядок проведення попереднього, поточного та інших видів внутрішнього контролю визначається самостійно структурними підрозділами Банку у внутрішніх нормативних документах Банку, в т.ч. при створенні нових продуктів/значних змінах в діяльності Банку.

3.3.5. Підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс), підрозділ з управління ризиками в межах системи внутрішнього контролю здійснюють експертизу внутрішніх нормативних документів на предмет достатності, повноти та ефективності внутрішніх контролів, що запроваджуються в Банку при описі відповідного бізнес-процесу/продукту/операції/діяльності Банку.

3.3.6. При створенні нових продуктів/значних змінах в діяльності Банку, відділ фінансового моніторингу здійснює оцінки ризиків ВК/ФТ, підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) оцінює/підтверджує оцінки

комплаєнс-ризику, ризику конфлікту інтересів та внутрішніх контролів, що пом’якшують/мінімізують ідентифіковані ризики таких нових продуктів/значних змін в діяльності Банку.

3.3.7. Внутрішні документи Банку з процесів управління персоналом (положення про підрозділи, посадові інструкції) містять процеси навчання персоналу основам та правилам побудови системи внутрішнього контролю, управління ризиками, в т.ч. комплаєнс, конфлікту інтересів, ризиків ВК/ФТ, ризиків інформаційної безпеки та ризиків інформаційно-комунікаційних технологій.

3.3.8. Процедури внутрішнього контролю реалізовуються працівниками Банку в межах своїх функціональних обов’язків, встановлених відповідними посадовими інструкціями, внутрішніми нормативними документами Банку, в тому числі цим Положенням. Перевірка їх дотримання та контроль за їх ефективністю здійснюються в межах повноважень суб’єктами системи внутрішнього контролю Банку.

3.3.9. Банк у своїх внутрішніх документах запроваджує процедури внутрішнього контролю, які передбачають:

1) звітування Наглядовій раді, Правлінню Банку та комітетам Банку. Керівники Банку відповідно до розподілу функціональних обов'язків постійно отримують і аналізують звіти про виконання поставлених цілей з метою визначення відповідності фактичних фінансових результатів запланованим показникам;
2) багаторівневий контроль за діяльністю Банку:
   - контроль керівників структурних підрозділів за виконанням працівниками своїх функціональних обов'язків;
   - контроль Правління Банку за роботою (діяльністю) структурних/відокремлених підрозділів Банку;
   - контроль Наглядової ради Банку за діяльністю Правління Банку, підрозділами 2-ї та 3-ї лінії захисту системи внутрішнього контролю;
   - відділом внутрішнього аудиту за діяльністю 1-ї та 2-ї лінії захисту системи внутрішнього контролю, здійснення моніторингу контрольних процедур на 2-й та 1-й лінії захисту;
3) відповідальність керівників та працівників Банку за належну організацію системи внутрішнього контролю та за неналежне виконання функцій/посадових обов’язків, пов’язаних з внутрішнім контролем,
4) перелік заходів (дій) Банку для забезпечення контролю за наявністю активів Банку, що включає періодичну інвентаризацію, подвійний контроль, обмежений доступ до активів;
5) перелік заходів та політик щодо контролю ризиків та управління ризиками Банку, дотримання лімітів ризиків та ризик-апетиту;
6) перелік заходів (дій) Банку для забезпечення контролю за доступами до інформаційних систем Банку, баз даних та програмного забезпечення, що включає розроблення процедур та порядку надання відповідних дозволів;

7) перелік заходів (дій) Банку для забезпечення контролю за доступом до інформації, що містить банківську таємницю, що включає розроблення процедур та порядку надання доступу;
8) перелік заходів (дій) Банку для забезпечення контролю за доступом працівників Банку до інформації та здійснення операцій Банку, що включає розроблення процедур та порядку надання доступу;
9) впровадження ефективного бухгалтерського контролю;
10) своєчасне, повне та достовірне відображення операцій у регістрах бухгалтерського обліку (Банк відображає операції в облікових регістрах у тому звітному періоді, у якому вони здійснені);
11) перелік заходів (дій) Банку для забезпечення контролю за оформленням облікових документів працівниками, уповноваженими на це Головою Правління Банку або іншою уповноваженою особою Банку;
12) перевірку дотримання встановлених лімітів та обмежень, в т.ч. ризиків, повноважень тощо;
13) встановлення для суттєвих процесів/бізнес-процесів Банку посилених контрольних процедур;
14) перевірку повноти, достовірності та своєчасності складання фінансової, статистичної, управлінської, податкової та іншої звітності;
15) перелік заходів (дій) Банку для забезпечення контролю за законодавством України про захист прав споживачів фінансових/платіжних послуг на ринках фінансових послуг та на платіжному ринку, за законодавством про захист прав споживачів обмежених платіжних послуг на платіжному ринку, за законодавством України щодо дотримання вимог щодо взаємодії із споживачами та іншими особами при врегулюванні простроченої заборгованості (вимог щодо етичної поведінки);
16) контроль Наглядової ради за усуненням Банком недоліків, виявлених НБУ та/або іншими органами державної влади й управління, які в межах компетенції здійснюють нагляд за діяльністю Банку, підрозділом внутрішнього аудиту чи за результатами проведення зовнішнього аудиту;
17) забезпечення підрозділами Банку, що здійснюють попередній/поточний /подальший контроль, інформування керівників та ключових осіб про виявлені порушення, помилки та недоліки при здійсненні перевірок бізнес-процесів, дотримання порядку здійснення банківських операцій та проведення інших операцій;
18) доведення інформації про виявлені відхилення в системи внутрішнього контролю учасникам процесу (особливо тим, хто їх допустив) та Правлінню Банку;
19) забезпечення поінформованості керівників та інших працівників Банку про дисциплінарні стягнення або інші дії, які застосовуватимуться до них у разі неприйнятної поведінки та/або порушення в діяльності Банку;
20) постійне оцінювання адекватності та ефективності системи внутрішнього контролю.

3.3.10. Підрозділи Банку забезпечують своєчасний перегляд та актуалізацію внутрішніх нормативних документів, власниками яких вони є:

1) у разі змін у законодавстві України та нормативно-правових актах НБУ, що стосуються діяльності Банку, процесах/продуктах Банку, організаційній структурі Банку тощо – у строк не більше трьох місяців, якщо інше не визначено в законодавстві;
2) не рідше одного разу на рік обов'язково переглядаються внутрішні нормативні документи, визначені нормативно-правовими актами НБУ;
3) у разі виявлення зон ризику – у строк не більше одного місяця після такого виявлення.

3.3.11. Керівники структурних підрозділів Банку є відповідальними за розроблення та актуалізацію внутрішніх нормативних документів (у межах їх компетенції), їх доведення до зацікавлених підрозділів та направлення особі, відповідальній за розміщення внутрішніх нормативних документів у внутрішній нормативній базі Банку.

3.3.12. Внутрішні нормативні документи, що описують нові процеси, а також зміни до діючих, погоджуються власниками процесів з профільними підрозділами, в тому числі підрозділом з управління ризиками в частині контрольних процедур, підрозділом контролю за дотриманням норм (комплаєнс) у частині відповідності процесів законодавству України.

3.3.13. Підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) забезпечує поточний контроль за імплементацією відповідних змін у внутрішньобанківські документи, що регламентують виконання бізнес-процесів (у т.ч. через запити до підрозділів, складання плану змін в документи або їх створення).

4. КОНТРОЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

4.1. Контрольна діяльність в Банку здійснюється шляхом виконання заходів з внутрішнього контролю з метою забезпечення достатньої впевненості керівників Банку щодо досягнення Банком цілей його діяльності. Заходи з внутрішнього контролю забезпечуються на кожному з організаційних рівнів, є складовою всіх процесів діяльності Банку, та відповідають таким критеріям:

2) достовірність та своєчасність – банківські операції та дії в межах інших процесів діяльності Банку відображаються в інформаційних та інших системах Банку коректно та своєчасно на кожному етапі здійснення/оброблення;
3) повнота – усі виконані банківські операції та дії в межах інших процесів діяльності Банку відображаються в інформаційних та інших системах Банку в повному обсязі;
4) дійсність – банківські операції та дії в межах інших процесів Банку є подіями, які фактично відбулися та виконані відповідно до встановлених у Банку процедур.

4.2. Об’єктами системи внутрішнього контролю є:

4.2.1. Для Наглядової ради Банку – управлінська звітність Правління Банку; річні результати діяльності Банку; звіти та пропозиції комітетів Наглядової ради Банку, відділу внутрішнього аудиту, підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) та підрозділу з управління ризиками;

4.2.2. Для Правління Банку – управлінська звітність; фінансова, статистична та податкова звітності; звітність щодо показників та результатів послідуючих перевірок бухгалтерського контролю.

4.2.3. Для відділу внутрішнього аудиту – діяльність всіх суб’єктів з питань оцінки ефективності функціонування в Банку системи внутрішнього контролю.

4.2.4. Для підрозділу з управління ризиками – дотримання граничних показників та лімітів ризиків; ключових показників ризиків, результати стрес-тестування ризиків; управлінська звітність, що містить інформацію про ризики, та внутрішні документи з питань управління ризиками, окрім комплаєнс-ризику.

4.2.5. Для підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) – управлінська звітність, яка визначена внутрішніми документами з питань управління комплаєнс-ризиком та функціонування системи внутрішнього контролю; звернення клієнтів та/або працівників Банку із інформацією про випадки комплаєнс-ризику; інша інформація, яка виявлена працівниками підрозділу в ході поточного моніторингу діяльності у відповідності до повноважень і компетенції, завдання керівництва, рекомендацій контролюючих органів тощо.

4.2.6. Для керівників підрозділів та працівників Банку, які здійснюють внутрішній контроль відповідно до повноважень, визначених внутрішніми документами – операції Банку, що проводяться в підрозділах Банку чи у проведенні яких беруть участь підрозділи Банку. У таких підрозділах керівники підрозділів можуть здійснювати додаткові перевірки з метою їх виконання належним чином.

4.2. Банк забезпечує охоплення поточної діяльності процедурами внутрішнього контролю на щоденній основі – працівники Банку в межах своїх функціональних обов’язків забезпечують виконання вимог процедур внутрішнього контролю. З метою підвищення дієвості та ефективності внутрішнього контролю забезпечується проведення контрольних заходів на періодичній основі.

4.3. Заходи з внутрішнього контролю застосовуються з метою запобігання, виявлення та виправлення недоліків/невідповідностей/порушень.

4.4. Під час розроблення та вдосконалення процедур та видів контролю відповідальні виконавці повинні враховувати:

1) зміни в ринковому та регуляторному середовищі;
2) адекватність установлених процедур та видів контролю щодо кожного з суттєвих видів ризиків, притаманних діяльності Банку;
3) ефективність процедури та/або виду контролю в минулому;

4) можливість моніторингу процедури та/або виду контролю.

4.5. Банк розробляє, затверджує та впроваджує внутрішньобанківські документи, що встановлюють цілі, яких планується досягти в результаті здійснення заходів з контролю, та забезпечує їх відповідність поточній діяльності Банку. Внутрішньобанківські документи, що регламентують порядок здійснення заходів з контролю, повинні містити установлену періодичність та терміни здійснення заходів з контролю, процедуру здійснення відповідних коригуючих дій щодо виправлення виявлених недоліків.

4.6. **Банк застосовує наступні процедури внутрішнього контролю:**

1) **звітування** Наглядовій раді і Правлінню Банку. Керівники Банку відповідно до розподілу функціональних обов'язків постійно отримують і аналізують звіти про виконання поставлених цілей з метою визначення відповідності фактичних фінансових результатів запланованим показникам;

2) **обмеження надання доступу** до матеріальних цінностей (готівки, цінних паперів у документарній формі), приміщень Банку, розподіл відповідальності за зберігання і використання цінностей, забезпечення охорони приміщень, проведення періодичних інвентаризацій, обмеження доступу до інформаційних систем, уключаючи санкціонування допуску до комп'ютерних програм та даних;

3) **дотримання установлених лімітів** на здійснення банківських операцій та інших угод, що виконується шляхом отримання відповідних звітів та/або звіряння з даними первинних документів, інформаційних та інших систем Банку;

4) **контроль за наданням дозволів** та підтверджень на здійснення операцій, що включає встановлення порядку розподілу повноважень під час здійснення банківських операцій та виконання інших угод;

5) дотримання порядку здійснення банківських операцій та виконання інших правочинів, **належне відображення операцій** у бухгалтерському обліку, фінансовій та статистичній звітності, інформування керівників Банку відповідного рівня про виявлені порушення, помилки і недоліки.

4.7. Здійснення процедур внутрішнього контролю в Банку забезпечується наступним шляхом:

1) **розмежування функцій**:

- працівники Банку, які відповідальні за укладання угод, не можуть здійснювати бухгалтерський облік операцій, що виконуються за такими угодами;
- в одному структурному підрозділі Банку не може бути зосереджено проведення операції, починаючи з її ініціювання до відображення в регістрах бухгалтерського обліку Банку, крім операцій з установленим механізмом контролю з використанням відповідного програмного забезпечення;

2) **контролю за введенням даних в інформаційні системи** – введення інформації/операції в інформаційні системи одним працівником

перевіряється іншим працівником Банку, крім операцій з установленим механізмом контролю з використанням відповідного програмного забезпечення;

3) **звіряння даних** – передбачає звіряння даних між різними інформаційними системами, та на різних етапах оброблення даних;
4) **контролю за виправленнями** – унесення будь-яких виправлень до вхідної інформації у системах Банку обов’язково контролюється іншим працівником Банку, який не є виконавцем.

4.8. **Інформаційні системи Банку** забезпечують виконання заходів з внутрішнього контролю, включаючи:

- виявлення та відстеження помилок, суперечностей і підозрілих операцій;
- формування сповіщень про підозрілі операції в режимі "реального часу";
- виправлення помилок, суперечностей і неточностей під час відображення операцій в обліку;
- створення звітів за фактами проведених коригувань результатів виконання заходів з контролю.

4.8.1. Вимоги до інформаційного забезпечення діяльності Банку визначаються у відповідних внутрішніх документах Банку, з урахуванням вимог нормативно-правових актів НБУ з питань організації заходів із забезпечення інформаційної безпеки.

4.8.2. Заходи з контролю за інформаційними системами та технологіями, що використовуються в Банку, включають:

1) **контроль за технологічною інфраструктурою**: застосовується до інфраструктурних об'єктів Банку, уключаючи мережі зв'язку, живлення, сервери та робочі станції; здійснюється з метою забезпечення повноти, доступності, цілісності інформації, що використовується в діяльності Банку, та передбачає необхідні коригуючі дії під час виявлення недоліків функціонування інформаційних систем, уключаючи процедури резервування (копіювання) даних, відновлення функцій автоматизованих інформаційних систем унаслідок форс-мажорних обставин або технічних збоїв;
2) **управління доступами**: уключає процедури контролю за доступом до інформаційних систем Банку та охоплює права доступу до виконання банківських операцій, а також до інших даних, операційних систем (системне програмне забезпечення), мереж, програмних додатків. Ці заходи здійснюються з метою захисту інформаційних систем Банку від несанкціонованого використання та зловживань;
3) **контроль за інформаційними системами та технологіями Банку під час їх придбання, розроблення або супроводження**: упроваджується з метою забезпечення відповідних процедур, що регламентують придбання, розроблення та супроводження інформаційних систем та технологічних рішень, вимоги до їх документації, їх тестування та подальше технічне обслуговування. Ці процедури забезпечують контроль за змінами в системах та технологіях та можуть передбачати

необхідність авторизації запитів на зміни, узгоджень і результатів тестування.

4.8.3. Відповідальність за поточний контроль якості даних в інформаційних системах Банку несуть підрозділи Банку, які забезпечують внесення таких даних та відповідають за процес, що супроводжується необхідністю наповнення даних в інформаційних системах Банку.

4.8.4. Керівники структурних підрозділів Банку забезпечують процедуру контролю за якістю даних в інформаційних системах Банку, які регламентовані у внутрішніх нормативних документах Банку при їх оновленні із обов'язковим визначенням відповідальних осіб та термінів контролю актуальності даних.

5. ВИДИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

5.1. Система внутрішнього контролю в Банку включає такі **види контролів**:

1) **залежно від моменту здійснення контролю**:
   - попередній – передує виконанню дії або операції;
   - поточний – здійснюється під час виконання дії або операції;
   - подальший – здійснюється після виконання дії або операцій та спрямований на виявлення недоліків, виправлення допущених помилок.

   Банк забезпечує послідовне поєднання попереднього, поточного і подальшого контролів з метою підвищення дієвості та ефективності контролю. Особливим видом подальшого контролю є контроль внутрішнього аудиту – проведення аудиту відділом внутрішнього аудиту для незалежної оцінки та контролю ефективності системи внутрішнього контролю, впровадженої системи управління та контролю банківських ризиків;
2) **залежно від призначення контролю**:
   - превентивний – спрямований на попередження порушень та ризиків;
   - виявляючий – спрямований на виявлення ризиків;
   - коригуючий – спрямований на уникнення/пом'якшення реалізованих ризиків;
3) **залежно від суб'єкта контролю:**
   - самостійний здійснюється працівником самостійно;
   - подвійний – здійснюється двома (або більше) працівниками (принцип "двох пар очей");
   - колегіальний – здійснюється колегіальним органом Банку;
   - автоматизований – здійснюється автоматизованою системою;
4) **залежно від періодичності здійснення:**
   - функціональний (постійний) – проводиться на регулярній основі;
   - періодичний – проводиться згідно з установленою у внутрішньобанківських документах періодичністю;
5) **залежно від обсягів контролю:**
   - повний – охоплює всі операції чи дії процесу, весь процес;
   - портфельний – проводиться за групами функцій, операцій, договорів тощо;

- вибірковий – проводиться за окремими відібраними елементами.

5.2. **Попередній контроль** – контроль який проводиться до фактичного здійснення операцій Банку, і має, в першу чергу, забезпечувати запобігання суттєвих помилок, та забезпечується в таких частинах:

1) контроль за досягненням бізнес цілей на етапі планування (фінансово-економічне управління);
2) контроль при укладанні правочинів шляхом перевірки відповідності таких правочинів вимогам законодавства України (організаційно-правовий відділ);
3) перевірка кредитоспроможності та платоспроможності клієнтів (підрозділи першої лінії захисту відповідно до функціональних обов'язків);
4) підбір персоналу – шляхом ретельного аналізу ділових і професійних якостей кандидатів на вакантні посади, підвищення професійного рівня і кваліфікації працівників, дотримання кваліфікаційних вимог до посад відповідно до законодавства України та нормативно-правових актів НБУ (сектор по роботі з персоналом);
5) залучення і розміщення грошових коштів – шляхом визначення оптимальних засобів і методів для їх виконання з метою уникнення або мінімізації можливих втрат та ризиків. Дані функції попереднього контролю здійснюються підрозділами першої лінії захисту з урахуванням рекомендацій підрозділу з управління ризиками у відповідності до внутрішніх нормативних документів Банку;
6) матеріальні ресурси – шляхом аналізу якості та рівня забезпеченості Банку необхідними технічними засобами, обладнанням, системами автоматизації банківської діяльності з використанням сучасних інформаційних технологій, що відповідають обсягу та складності здійснюваних ним операцій. Зазначений аналіз здійснюється відповідними підрозділами Банку;
7) вибір постачальників товарів, робіт та послуг – шляхом ретельного аналізу ділової репутації та рівня професіоналізму постачальників, дотримання принципу диверсифікації під час вибору постачальників та недопущення концентрації обсягів замовлень на адресу одного постачальника. Виконання функцій, пов'язаних із задоволенням потреб Банку в товарах і послугах, супроводом угод із закупівлі, складанням планів, організацією і постачанням товарно-матеріальних цінностей - відповідно до бюджету Банку;
8) розроблення та запровадження нових продуктів/значних змін у діяльності Банку – шляхом попереднього аналізу ризиковості продукту/значних змін у діяльності Банку, що планується запровадити. Даний аналіз здійснюється на етапі розробки банківського продукту/значних змін у діяльності Банку структурними підрозділами, які ініціюють новий продукт/значні зміни у діяльності Банку у порядку, визначеному внутрішніми нормативними документами Банку. Для аналізу ризиковості нового банківського продукту/значних змін у

діяльності Банку та відповідності регуляторним нормам, залучаються підрозділ з управління ризиками, підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс), відділ фінансового моніторингу, інші структурні підрозділи Банку, на які Банком покладені функції щодо визначення економічної доцільності та можливості запровадження і належної підтримки нового продукту/ значної зміни в діяльності Банку (підходи до ціноутворення, аналіз прогнозованих доходів і втрат від запровадження).

5.2.1. Попередній контроль здійснюється працівниками Банку, задіяними в процесах управління персоналом, банківської безпеки, юридичного супроводу, управління ризиками, у т.ч. ризиками ВК/ФТ, процесах планування, бюджетування, процесів контролю, комплаєнс, розробки нового або актуалізації/вдосконалення існуючого бізнес-процесу та/або продукту/послуги, встановлення лімітів тощо.

5.2.2. Мета попереднього контролю – забезпечення впровадження та регламентації заходів внутрішнього контролю, які будуть виконуватись в процесі корпоративного управління та життєвого циклу бізнес-процесу Банку та/або продукту/послуги.

5.2.3. Реалізація попереднього контролю здійснюється шляхом:

1) розподілу обов'язків між ініціаторами, виконавцями в процесі впровадження/створення/актуалізації бізнес-процесу та/або продукту/ послуги;
2) аналізу посадових інструкцій на погодженість, відсутність суперечностей і дублювання, пропорційність прав і відповідальності виконавця;
3) встановлення правил поточного контролю (в т.ч. встановлення лімітів повноважень та лімітів операцій);
4) впровадження ефективної системи управління інформаційною безпекою, в т.ч. затвердження правил/процедур наявності чи обмеження доступу до інформаційних ресурсів працівників Банку;
5) тестування процедур автоматизованого контролю;
6) контролю дотримання норм законодавства України, нормативно-правових актів НБУ, внутрішніх процедур Банку.

5.2.4. Відповідальним за встановлення правил/порядку проведення попереднього контролю/контрольних процедур є Правління Банку за поданням працівників структурних підрозділів Банку, які приймають участь у впровадженні, створенні/погодженні/актуалізації бізнес-процесів та/або продуктів/послуг Банку.

5.3. **Поточний контроль** – контроль, який здійснюється під час виконання дій або операцій Банку, і включає контроль за дотриманням законодавчих актів та внутрішніх документів Банку щодо здійснення цих операцій, порядку прийняття рішень про їх здійснення, контроль за повним, своєчасним і достовірним відображенням операцій у бухгалтерському обліку та звітності, контроль за збереженням майна Банку. Поточний контроль здійснюється на постійній основі.

5.3.1. Здійснення поточного контролю покладається на працівників Банку, які здійснюють банківські операції у відповідності до посадових інструкцій та у порядку, передбаченому внутрішніми нормативними документами Банку, що регламентують здійснення цих банківських операцій.

5.3.2. Поточний контроль здійснюється на рівні кожної ініційованої операції або задачі чи функції, що виконується, як працівником, який є виконавцем операції, так і працівником іншого підрозділу, який є наступним учасником або контролером операції на наступному етапі бізнес-процесу.

5.3.3. У Банку застосовуються такі типи поточного контролю:

- самоконтроль;
- подвійний контроль;
- автоматизований контроль.

5.3.4. Мета поточного контролю – правильне виконання процесів, завдань та функцій закріплених за підрозділом чи працівником.

5.3.5. Цілі поточного контролю досягаються за допомогою:

1) поточної перевірки/самоперевірки при здійсненні бізнес-процесу, виконанні операції, задач, функцій;
2) визначення причин та наслідків виявлених порушень та/або помилок;
3) своєчасного виправлення помилок і порушень;
4) інформування підрозділів 2-ї лінії захисту про виявлені та/або виправлені помилки/порушення, про порушення індикаторів ризиків, їх причини та наслідки для недопущення повторення аналогічних помилок у майбутньому або зменшення їх кількості, в т.ч. через надання звітності;
5) ідентифікації, аналізу, врегулювання ситуацій конфлікту інтересів, а також інформування підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) про такі випадки;
6) інформування підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) про випадки порушення норм законодавства та інших обов’язкових вимог, внутрішніх процедур Банку;
7) інформування підрозділу з управління ризиками про випадки подій/інцидентів ризиків.

5.3.6. Відповідальні за здійснення поточного контролю – всі працівники Банку за процесами, де вони є учасниками, відповідно до закріплених повноважень у посадових інструкціях, положеннях про структурні підрозділи, технологічних картах та положеннях/порядках про відповідні бізнес-процеси/операції.

5.3.7. Поточний контроль забезпечує правильне та безпомилкове виконання завдань всіма працівниками та підрозділами Банку, що залучені до проведення операції/виконання функціональних обов’язків, а також забезпечує оперативну перевірку відповідності операцій вимогам внутрішніх процедур, законодавству України та нормативно-правових актів НБУ, своєчасне виявлення та виправлення помилок.

5.3.8. Реалізація поточного контролю здійснюється за допомогою:

1) перевірки правильності виконання операцій/завдань окремими підрозділами/ органами/працівниками при консолідації результатів;
2) перевірки правильності використання наданих дозволів/прав;
3) перевірки ризиків даних, цілісності внесення змін та їх розповсюдження;
4) підтвердження правильного виконання вимог законодавства України, нормативно-правових актів НБУ, внутрішніх процедур Банку та інших обов'язкових вимог;
5) перевірки правильності врегулювання ситуацій конфлікту інтересів;
6) моніторингу ключових індикаторів ризику, встановлених із метою контролю за досягненням цілей підрозділу/процесу/Банку в цілому;
7) перевірки виконання встановлених лімітів, обмежень, умов, які застосовуються до операцій, процесів, продуктів, послуг;
8) перевірки дотримання бюджетних показників;
9) перевірки правильності складання управлінської звітності;
10) визначення причин виявлених порушень і причин неефективності попереднього контролю;
11) проведення опитування серед виконавців про досконалість попереднього та поточного контролю.

5.3.9. **Бухгалтерський облік** банківських операцій є важливою складовою поточного контролю, який дає змогу упевнитися, що:

1) операції проводяться за дозволом керівника Банку або уповноваженої ним особи;
2) операції відображаються згідно з вимогами Облікової політики Банку;
3) система аналітичного обліку дає змогу відстежувати використання ресурсів і рух активів Банку;
4) розпорядження активами та відображення операцій у бухгалтерському обліку здійснюються лише в межах наданих повноважень;
5) виявлені недоліки усуваються належним чином;
6) інвентаризація активів та зобов'язань проводиться з певною регулярністю;
7) дотримуються вимоги нормативно-правових актів НБУ з питань бухгалтерського обліку;
8) забезпечується:

- відображення в бухгалтерському обліку всіх операцій, здійснених протягом операційного дня Банку;
- наявність бухгалтерської документації, що забезпечується шляхом звіряння записів в облікових регістрах з обліковими документами, перевіряння та дотримання арифметичної точності записів, підбиття підсумків бухгалтерських записів, повідомлення про помилки і розбіжності;
- регулярне та своєчасне порівняння (вивіряння) записів у регістрах бухгалтерського обліку з первинними документами та/або відповідними активами;
- повнота, достовірність, своєчасність складання та подання фінансової, статистичної, управлінської, податкової та іншої звітності.

5.3.10. Поточний бухгалтерський контроль здійснюється в момент проведення (підтвердження) операції, передбачає перевірку відповідності операцій вимогам нормативно-правових актів НБУ та забезпечується шляхом перевірки:

1) наявності первинних (облікових) документів, дозволів, лімітів на здійснення операцій;
2) відповідності підписів та повноважень осіб, які підписали первинні (облікові) документи, зразкам підписів та/або інформації щодо повноважень уповноважених осіб Банку. Достовірність підписів на первинних (облікових) електронних документах перевіряється відповідно до процедур, передбачених у програмно-технічних комплексах автоматизації банківських операцій;
3) правильності складання облікових документів та відповідності заповнення реквізитів облікових документів вимогам нормативно-правових актів НБУ;
4) відповідності операції, що виконується, вимогам укладеного договору та внутрішнім правилам/процедурам;
5) коректності вводу даних у програмно-технічні комплекси автоматизації банківських операцій;
6) наявності на відповідних клієнтських рахунках коштів для здійснення операції;
7) правильності відображення операції на рахунках бухгалтерського обліку.

5.3.11. Кожна операція під час її відображення в бухгалтерському обліку контролюється не менше ніж на двох рівнях бухгалтерського контролю різними відповідальними виконавцями.

5.3.12. Головний бухгалтер залежно від обсягу операцій у Банку визначає працівників, які залучаються до здійснення бухгалтерського контролю та перевірок. Поточний контроль за операціями здійснюють уповноважені працівники шляхом виконання дій, визначених для попереднього бухгалтерського контролю.

5.3.13. Відповідальні за організацію поточного контролю – керівники структурних підрозділів Банку та куратори відповідних підрозділів – члени Правління, Головний бухгалтер.

5.4. **Подальший контроль** – здійснюється після виконання дій або операцій Банку, та спрямований на виявлення недоліків, виправлення допущених помилок і полягає в перевірці обґрунтованості і правильності здійснення операцій, відповідності документів установленим формам і вимогам щодо їх оформлення, відповідності виконуваних працівниками обов'язків їх посадовим інструкціям/трудовим договорам, виявленні причин порушень і недоліків та визначенні заходів щодо їх усунення, контролі за виконанням планових показників діяльності, визначених у Стратегії Банку, Бізнес-плані та бюджеті, перевірці повноти і достовірності даних фінансової, статистичної, управлінської, податкової та іншої звітності, сформованої Банком.

5.4.1. Подальший контроль здійснюється на періодичній основі, а також при виконанні підрозділами/колегіальними органами своїх функціональних обов’язків (наприклад, при складанні звітності). Подальший контроль здійснюється для забезпечення систематичної перевірки стану організації діяльності Банку, правильності реєстрації, належного проведення та оформлення виконаних операцій, дотримання порядку звіряння аналітичного обліку із синтетичним та формування первинних документів, виконанням планів, Стратегії, бюджету тощо.

5.4.2. Подальшим контролем передбачається систематичне проведення перевірки стану управління ризиками Банку, в т.ч. ризиків ВК/ФТ, фінансово-господарської діяльності Банку, в т.ч. фінансової звітності, розкриття інформації, облікової роботи, виявлення порушень, аналіз причин, коригування ефективності та оперативності документообігу, проведення інвентаризацій, розподіл повноважень при первинному обліку і контролі, перевірка посадових інструкцій на погодженість, відсутність суперечностей і дублювання, пропорційність прав і відповідальності виконавця тощо.

5.4.3. Мета подальшого контролю – оцінка якості та правильності здійснення працівниками Банку поточних операцій, організації ведення бізнес-процесів та/або виконання функціональних обов’язків/завдань, дотримання стратегічних, операційних, комплаєнс та інформаційних цілей тощо.

5.4.4. До подальшого виду контролю відноситься і подальший бухгалтерський контроль, мета якого:

1) забезпечення систематичної перевірки стану бухгалтерського обліку;
2) виявлення систематичних і типових помилок та правильного відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку;
3) належне оформлення виконаних операцій;
4) дотримання порядку звіряння аналітичного обліку з синтетичним, формування облікових документів, проведення інвентаризацій, розподілу повноважень під час виконання облікових операцій;
5) перевірки стану виправлення/усунення помилок та врахування зауважень і пропозицій за результатами перевірок.

За результатами бухгалтерського контролю з'ясовуються причини порушень правил здійснення операцій, ведення бухгалтерського обліку, забезпечується вжиття заходів щодо їх усунення та опрацьовуються механізми недопущення аналогічних помилок надалі.

5.4.5. Основне завдання подальшого контролю – виявлення помилок/інцидентів, які не були виявлені при здійснення попереднього та поточного контролю.

5.4.6. Відповідальні за здійснення та організацію подальшого контролю – керівники структурних підрозділів Банку, куратори напрямків діяльності (члени Правління, Головний бухгалтер) відповідно до визначених у внутрішніх документах повноважень та обов’язків, підрозділ контролю з

дотриманням норм (комплаєнс), підрозділ з управління ризиками, відділ фінансового моніторингу, відділ внутрішнього аудиту.

5.4.7. Подальший контроль включає в себе, крім іншого:

1) функціональні перевірки – регулярні перевірки бізнес-процесів/операцій, аналізу документів, які регламентують послідовність виконання операцій/процесу, результативності виконання поставлених завдань;
2) спеціальні перевірки – позапланові перевірки, які пов'язані з поточною діяльністю Банку та виконуються в разі необхідності;
3) службові розслідування – стосуються особливих/ суттєвих/ резонансних порушень/ подій/ інцидентів;
4) повторні перевірки – перевірки підтвердження виконання раніше прийнятих рекомендацій;
5) внутрішній аудит – планові та позапланові перевірки відділу внутрішнього аудиту.

5.4.8. Відповідальні за здійснення подальшого контролю структурні підрозділи/посадові особи інформують підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) про виявлені недоліки під час проведення подальшого контролю шляхом направлення внутрішньою електронною поштою копій висновків/актів/довідок, складених з результатами перевірки, протягом 5 робочих днів після складання відповідного документу.

5.4.9. Підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) консолідує отримані від підрозділів Банку результати подальшого внутрішнього контролю для формування звітності щодо моніторингу ефективності системи внутрішнього контролю.

5.4.10. У разі виявлення суттєвих порушень щодо організації процедур з контролю за результатами звітності по внутрішньому контролю, отриманої від структурних підрозділів, підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) та підрозділ з управління ризиками пропонує підрозділу-власнику бізнес-процесу розробити План заходів за результатами внутрішнього контролю (Додаток 1). Суттєвість порушень визначається в залежності від виду реалізованого ризику, що був виявлений внутрішнім контролем та визначений відповідними внутрішніми нормативними документами, які регламентують процеси управління такими ризиками.

5.4.11. Плани заходів за результатами внутрішнього контролю:

- готуються відповідальними структурними підрозділами Банку самостійно протягом 10 робочих днів з дати виявлення суттєвого порушення;
- погоджуються підрозділом 2-ї лінії захисту в залежності від повноважень;
- затверджуються Правлінням/Наглядовою радою Банку,

- доводяться до структурних підрозділів/посадових осіб, що визначені виконавцями прийнятих заходів і підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) та підрозділу з управління ризиками.

5.4.12. Правління та Наглядова рада Банку при розгляді управлінської звітності щодо системи внутрішнього контролю приймають управлінські рішення, в т.ч. можуть затверджувати Плани заходів за результатами внутрішнього контролю.

5.4.13. Структурні підрозділи щоквартalу звітують підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) про стан виконання затверджених Планів заходів (Додаток 2).

5.4.14. Підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) та підрозділ з управління ризиками розробляють систему контрольних механізмів (політики, положення, методики тощо) щодо управління ризиками та управління системою внутрішнього контролю, по ризиках ВК/ФТ – відділ фінансового моніторингу.

5.4.15. Підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) надає пропозиції структурним підрозділам та керівництву Банку щодо процесів, в яких необхідне введення процедур подальшого контролю.

5.4.16. **Контроль внутрішнього аудиту**, як різновид подальшого внутрішнього контролю, спрямований на оцінку ефективності системи внутрішнього контролю Банку.

5.4.16.1. Мета контролю внутрішнього аудиту:

1) перевірка наявності та оцінка ефективності системи внутрішнього контролю Банку;
2) перевірка наявності та оцінка ефективності системи управління ризиками, відповідності цих систем видам та обсягам здійснюваних Банком операцій;
3) перевірка стану дотримання керівниками та працівниками Банку вимог законодавства і внутрішніх положень Банку;
4) перевірка правильність ведення і достовірності бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
5) перевірка фінансово-господарської діяльності Банку;
6) перевірка стану виконання посадових обов'язків працівниками Банку;
7) виявлення та перевірка випадків перевищення повноважень посадовими особами Банку і виникнення конфлікту інтересів у Банку.

5.4.16.2. Відділ внутрішнього аудиту відповідальний за здійснення оцінки ефективності системи внутрішнього контролю Банку за результатами аудиту, відповідно до планів роботи відділу внутрішнього аудиту.

5.4.16.3. Відділ внутрішнього аудиту оцінює ефективність організації корпоративного управління в Банку, системи внутрішнього контролю, у тому числі системи управління ризиками, та їх відповідність розміру Банку, складності, обсягам, видам, характеру здійснюваних Банком операцій, організаційній структурі та профілю ризику Банк.

6. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

6.1. Складовою частиною системи внутрішнього контролю Банку є система управління ризиками Банку, яка діє у відповідності до вимог нормативно-правових актів НБУ та внутрішніх нормативних документів Банку щодо управління ризиками.

6.2. У Банку створена комплексна та адекватна система управління ризиками, яка забезпечує виявлення, ідентифікацію, оцінку, моніторинг та контроль за всіма видами ризиків на всіх організаційних рівнях з урахуванням специфіки діяльності Банку та оцінку достатності капіталу Банку для покриття всіх видів ризиків.

6.3. Система управління ризиками в Банку забезпечує:

- оцінку зовнішніх факторів (зміна політичних, економічних умов; зміни, що пов'язані з окремим видом економічної діяльності; технологічні зміни тощо);
- оцінку внутрішніх факторів (складність організаційної структури Банку, специфіка діяльності Банку, рівень кваліфікації персоналу, організаційні зміни, впровадження нових продуктів, тощо);
- оцінку ризиків, які підлягають кількісному виміру, та тих, що не підлягають кількісному виміру;
- контроль за співвідношенням витрат, пов'язаних з управлінням ризиками, та витрат, які ці ризики можуть спричинити.

6.4. Банк забезпечує чіткий розподіл функцій, обов’язків і повноважень працівників структурних підрозділів Банку, які забезпечують функціонування моделі трьох ліній захисту системи управління ризиками, та про такий розподіл доводить до відома кожного працівника цих підрозділів під підпис, зокрема, у посадових інструкціях.

6.5. Основні підходи щодо управлінням ризиками ВК/ФТ описуються у внутрішніх документах Банку з питань ПВК/ФТ.

6.6. Банк вносить зміни до системи управління ризиками в разі виникнення нових ризиків.

6.7. Відділ внутрішнього аудиту Банку регулярно оцінює ефективність, комплексність та адекватність системи управління ризиками Банку.

7. КОНТРОЛЬ ЗА ІНФОРМАЦІЙНИМИ ПОТОКАМИ ТА КОМУНІКАЦІЯМИ

7.1. Банк забезпечує якість інформації, що використовується в його діяльності, ґрунтуючись на таких принципах:

1) наявність та доступність – інформацію легко отримати тим, хто її потребує для виконання своїх посадових/функціональних обов’язків. Користувачі ознайомлені з переліком доступної їм інформації та процедурою доступу до інформаційних систем Банку;
2) коректність – інформація є достовірною та повною. Інформаційні системи Банку забезпечують проведення перевірок достовірності і повноти даних;

3) актуальність – зібрана інформація є актуальною та оновлюється з необхідною частотою, уключаючи періодичність, визначену чинним законодавством України, нормативно-правовими актами НБУ, внутрішніми нормативними документами Банку;
4) цілісність – інформація є захищеною від несанкціонованого спотворення, руйнування або знищення. Банк забезпечує класифікацію інформації, зокрема, за рівнем доступу та інші процедури захисту інформації;
5) збереження – інформація доступна протягом термінів, визначених чинним законодавством України, нормативно-правовими актами НБУ та внутрішніми нормативними документами Банку;
6) достатність – рівень деталізації інформації відповідає потребам внутрішніх та зовнішніх користувачів. Надлишкова інформація усувається для уникнення некоректного використання або тлумачення;
7) дійсність – інформація, отримана відповідно до затверджених процедур, і, за винятком гіпотетичних припущень, відображує події, які фактично відбулись;
8) підтверджуваність – інформація підтверджується доказами з відповідного джерела.

7.2. Мета контролю за інформаційними потоками та комунікаціями (обміном інформацією):
- надання та отримання якісної інформації внутрішніми та зовнішніми користувачами для прийняття обґрунтованих суджень, своєчасних та адекватних управлінських рішень;
- впровадження та функціонування інформаційних систем, що забезпечують здійснення внутрішніх та зовнішніх комунікацій Банку.

7.3. Контроль за інформаційними потоками (обміном інформацією) здійснюється Банком шляхом:
- впровадження програмних і техніко-технологічних засобів, що забезпечують надання адекватної, усебічної, цілісної, надійної, доступної, конфіденційної та своєчасної внутрішньої фінансової, операційної та статистичної інформації, інформації про дотримання вимог законодавства України, внутрішніх нормативних документів Банку, ринкової інформації, необхідної для прийняття рішень і виконання службових обов'язків;
- встановлення порядку доведення інформації, обміну інформацією, який би забезпечував повне розуміння та дотримання працівниками Банку внутрішніх політик та процедур;
- визначення чіткої відповідальності за якість інформації, уключаючи процедури з поширення інформації щодо виявлених недоліків та невідповідностей у системі внутрішнього контролю.

7.4. Форма та періодичність надання інформації визначається у внутрішніх нормативних документах Банку з урахуванням потреб та вимог внутрішніх та зовнішніх користувачів.

7.5. Обмін інформацією стосовно внутрішнього контролю на всіх організаційних рівнях Банку включає інформацію щодо:
- цілей системи внутрішнього контролю, важливості та переваг наявності ефективної системи внутрішнього контролю;
- внутрішніх нормативних документів Банку, що визначають функціональні обов'язки керівників та працівників Банку щодо виконання заходів з контролю;
- ролей, повноважень та обов'язків керівників та інших працівників Банку щодо виконання заходів з контролю;
- суттєвих питань щодо організації та функціонування системи внутрішнього контролю, враховуючи інформацію щодо недоліків та невідповідностей у системі внутрішнього контролю.

7.6. У Банку запроваджено обмін інформацією за різними напрямами, а саме:
- вертикально (знизу-вгору) – з метою прийняття відповідних управлінських рішень, інформація щодо ризиків та інших питань діяльності Банку доводиться до відома Наглядової ради та Правління Банку;
- вертикально (зверху-вниз) – інформація про стратегію та політику Банку доводиться до відома керівників усіх рівнів та інших працівників Банку;
- горизонтально – інформація, якою володіє один структурний підрозділ Банку, надається іншому структурному підрозділу Банку, якому вона необхідна для виконання своїх функцій.

7.7. Банк забезпечує отримання працівниками Банку, відповідно до їх функціональних обов'язків, якісної інформації, включаючи інформацію щодо:
- стратегічних, поточних цілей та планів Банку, стану їх виконання;
- змін у внутрішніх нормативних документах Банку, включаючи документи щодо здійснення внутрішнього контролю;
- культури контролю;
- затверджених планів робіт структурних підрозділів Банку;
- розпоряджень керівників Банку та структурних підрозділів Банку, включаючи розпорядження щодо здійснення заходів з контролю;
- правил техніки безпеки та охорони праці;
- порядку користування, передавання, збереження документів та інших носіїв інформації, що становить банківську та комерційну таємницю;
- процедур щодо дотримання вимог з інформаційної безпеки;
- відповідальності (дисциплінарної, адміністративної, кримінальної) за вчинення порушень під час виконання своїх посадових обов'язків.

7.8. При здійсненні комунікації з зовнішніми користувачами Банк забезпечує:
- надання актуальної та своєчасної інформації щодо діяльності Банку зовнішнім користувачам, включаючи акціонерів, партнерів, клієнтів Банку, наглядові, контролюючі, правоохоронні органи;
- отримання інформації щодо функціонування системи внутрішнього контролю Банку від зовнішніх аудиторів, наглядових органів, інших

зовнішніх користувачів з метою ухвалення адекватних управлінських рішень.

7.9. Інформація про функціонування системи внутрішнього контролю Банку, яку Банк отримує від зовнішніх користувачів, може включати:

- оцінку системи внутрішнього контролю в Банку зовнішніми аудиторами та наглядовими (контролюючими) органами;
- відгуки та скарги клієнтів стосовно якості надання банківських послуг;
- публікації про Банк у засобах масової інформації, на інформаційних сайтах, у зовнішніх інформаційних системах.

7.10. Правління Банку оцінює інформацію від зовнішніх користувачів щодо системи внутрішнього контролю та інформує Наглядову раду Банку щодо виявлених недоліків системи внутрішнього контролю в Банку.

8. МОНІТОРИНГ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

8.1. Банк здійснює моніторинг ефективності системи внутрішнього контролю відповідно до вимог нормативно-правових актів НБУ та внутрішніх нормативних документів Банку з метою:

1) оцінки якості роботи системи внутрішнього контролю у визначений період часу;
2) визначення здатності системи внутрішнього контролю забезпечити досягнення цілей діяльності Банку, включаючи визначення ймовірності виникнення та оцінку суттєвості потенційно можливих недоліків системи внутрішнього контролю, що можуть спричинити негативний вплив на досягнення цілей Банку;
3) розроблення заходів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу з метою вдосконалення системи внутрішнього контролю в Банку.

8.2. Банк обирає види заходів з моніторингу системи внутрішнього контролю, включаючи моніторинг ефективності процедур з контролю та оцінку ефективності системи внутрішнього контролю Банку, як комбінацію поточних та періодичних заходів з моніторингу з урахуванням установлених цілей діяльності Банку, характеру, обсягу та складності його операцій, кількості та складності видів контролю, ймовірності виникнення недоліків, а також кваліфікації та досвіду працівників Банку.

8.3. Функції органів управління та структурних підрозділів Банку щодо моніторингу системи внутрішнього контролю розподіляються наступним чином:

8.3.1. **Наглядова рада Банку** забезпечує регулярний контроль (щонайменше раз на квартал), у відповідності до вимог чинного законодавства України та нормативно-правових актів НБУ, за ефективністю системи внутрішнього контролю та проведенням заходів з моніторингу, включаючи:

- затвердження вимог щодо здійснення моніторингу системи внутрішнього контролю;

- розгляд звітів щодо ризиків та виявлених порушень законодавства, внутрішніх положень Банку в діяльності Банку, які складаються підрозділами другої лінії захисту;
- розгляд звітів про результати моніторингу та оцінки ефективності системи внутрішнього контролю.

8.3.2. **Правління Банку** забезпечує моніторинг процедур з контролю в Банку, включаючи:

- визначення межі відповідальності структурних підрозділів, їх керівників та працівників під час здійснення операцій Банку;
- розподілу функцій, повноважень та відповідальності за здійснення внутрішнього контролю між комітетами Правління Банку, між підрозділами та між працівниками Банку;
- забезпечення функціонування інформаційних систем Банку, що забезпечують накопичення, оброблення необхідної інформації та надання її користувачам;
- розроблення заходів щодо оперативного усунення недоліків у функціонуванні системи внутрішнього контролю, виявлених за результатами перевірок відділу внутрішнього аудиту, зовнішніх аудиторів і наглядових органів;
- здійснення контролю за виконанням рекомендацій та зауважень за результатами перевірок відділу внутрішнього аудиту, зовнішніх аудиторів та наглядових органів;
- розгляд звітів про результати моніторингу функціонування системи внутрішнього контролю.

8.3.3. **Підрозділ з управління ризиками** забезпечує:

- контроль за суттєвими ризиками Банку, за винятком комплаєнс-ризику;
- координацію між структурними підрозділами Банку з метою забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю в Банку;
- проведення поточного і періодичного моніторингу системи внутрішнього контролю;
- надання Наглядовій раді Банку та Комітету з управління ризиками звітності щодо суттєвих видів ризиків не рідше одного разу на квартал;
- надання Правлінню Банку та його комітетам, в межах їх компетенції, управлінської звітності щодо суттєвих видів ризиків не рідше одного разу на місяць;
- інформування не пізніше наступного операційного дня Наглядової ради та Правління Банку про виявлені порушення та їх причини, а також запропоновані заходи для їх усунення.

8.3.4. **Підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс)** забезпечує:

- організацію контролю за відповідністю діяльності Банку вимогам чинного законодавства України, нормативно-правовим актам НБУ та внутрішнім нормативним документам Банку;
- управління ризиками, пов'язаними з конфліктом інтересів, що можуть виникати на всіх рівнях організаційної структури Банку, прозорість

реалізації процесів Банку та в разі виявлення будь-яких фактів, що свідчать про наявність конфлікту інтересів у банку, інформує Наглядову раду Банку;

- координацію роботи з питань управління комплаєнс-ризиком між структурними підрозділами Банку з метою забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю в Банку;
- надання висновків щодо комплаєнс-ризику, який притаманний новим продуктам та значним змінам у діяльності банку, до моменту їх упровадження для прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень;
- надання висновків стосовно комплаєнс-ризику для ухвалення кредитних рішень щодо кредитів пов'язаним із Банком особам;
- надання звітів щодо комплаєнс-ризику Наглядовій раді Банку, Комітету з управління ризиками не рідше одного разу на квартал, а в разі виявлення ситуацій, що потребують невідкладного інформування Наглядової ради Банку, – не пізніше наступного операційного дня;
- проведення поточного і періодичного моніторингу системи внутрішнього контролю;
- звітування про результати моніторингу ефективності системи внутрішнього контролю.

8.3.5. **Відділ фінансового моніторингу** забезпечує:

- моніторинг ефективності процедур контролю на першій лінії захисту в межах виконання функцій підрозділу фінансового моніторингу, як незалежного контролю на другій лінії захисту;
- контроль за ризиком ВК/ФТ;
- організацію контролю за дотриманням санкційного законодавства.

8.3.6. **Відділ внутрішнього аудиту** забезпечує здійснення оцінки комплексності, ефективності та адекватності системи внутрішнього контролю.

8.3.7. **Інші підрозділи Банку** забезпечують:

- здійснення поточних заходів з моніторингу системи внутрішнього контролю щодо операцій та процесів, які притаманні їх діяльності;
- надання інформації про виявлені порушення/недоліки системи внутрішнього контролю підрозділам другого рівня контролю;
- надання пропозицій щодо підвищення ефективності системи внутрішнього контролю;
- звітування (щокварталу) про результати моніторингу системи внутрішнього контролю.

8.4. **Поточні заходи з моніторингу** – заходи з моніторингу системи внутрішнього контролю Банку, які вбудовані в процеси Банку та здійснюються працівниками Банку на постійній основі. Банк здійснює поточні заходи з моніторингу з метою оперативного виявлення та усунення недоліків системи внутрішнього контролю.

8.5. Моніторинг системи внутрішнього контролю (детальний аналіз процесів з точки зору ризиків та контролів) в рамках щоденної

функціональної діяльності підрозділів Банку, які є власниками процесів, здійснюється працівниками цих підрозділів, які є експертами у своїй діяльності та найкраще розуміють специфіку здійснюваних операцій і процесів, можуть визначити їх сильні сторони та недоліки, запропонувати та впровадити заходи з покращення.

8.6. Конкретні заходи з моніторингу функціонування системи внутрішнього контролю визначаються безпосередньо у внутрішніх документах Банку, є інструментами досягнення Банком поставлених цілей, та полягають:

- у щоденних процедурах перевірки і оцінки всіх видів ризику, на які наражається Банк;
- виявленні слабких ланок та усуненні недоліків;
- оцінці відповідності роботи системи внутрішнього контролю змінам внутрішніх і зовнішнім умов діяльності;
- періодичній оцінці окремих видів діяльності та всього процесу внутрішнього контролю.

8.7. Відповідальність за проведення заходів з моніторингу функціонування системи внутрішнього контролю несуть керівники структурних підрозділів першої та другої ліній захисту Банку в межах визначених Банком повноважень.

8.8. Моніторинг ефективності системи внутрішнього контролю здійснюється шляхом впровадження регулярного (щокварталу) звітування про результати функціонування системи внутрішнього контролю на рівні всіх структурних підрозділів Банку.

8.9. Звіти про результати моніторингу функціонування системи внутрішнього контролю (Додаток 3) подаються до підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) не пізніше 10-го числа місяця, наступного за звітним кварталом, та повинні містити:

- інформацію про недоліки процедур контролю;
- причини виникнення недоліків в процедурах контролю;
- здійснені підрозділом заходи щодо усунення недоліків.

8.10. Підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) консолідує отримані звіти та готує і подає на розгляд Правління та Наглядової ради Банку у межах щоквартальної звітності з управління комплаєнс-ризиком звіт про результати моніторингу ефективності функціонування системи внутрішнього контролю.

8.11. Структурні підрозділи здійснюють щорічну **самооцінку ефективності процедур з контролю** (Додаток 4). Результати самооцінки надаються підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) та підрозділу з управління ризиками для формування переліку найбільш ризикових процесів.

8.12. Для кожного процесу керівником підрозділу або уповноваженим ним працівником:

- зазначаються ідентифіковані протягом звітного періоду ризики, їх рівень, причини та наслідки (у тому числі, аналізується інформація про виявлені інциденти, скарги та недоліки, результати перевірок; за

необхідності, у ході оцінки процесів отримується консультація керівника/представника підрозділу-власника ризику та/або підрозділу з управління ризиками);

- зазначаються контролі, що попереджують або мінімізують ризики, та проводиться їх оцінка на предмет ефективності (спрацювання), адекватності (чи потрібним є контроль, чи у повній мірі виконує задачу, чи є виправданим з точки зору складності та часу здійснення, по вартості у порівнянні з вартістю ризиків/апетитом до ризиків);
- пропонуються заходи із вдосконалення системи внутрішнього контролю;
- аналізується динаміка рівня ризику із врахуванням рішень/впроваджених заходів з посилення/відміни контролю;
- зазначаються нові процеси або зміни в діючі та впровадження у зв'язку з цим контрольних заходів та інше.

8.13. Звіт, що узагальнює результати самооцінки ефективності процедур з контролю, опрацьовується підрозділом контролю за дотриманням норм (комплаєнс), підрозділом з управління ризиками і щороку доводиться до відома членів Правління та Наглядової ради Банку.

8.14. **Періодичні заходи з моніторингу** – заходи з моніторингу системи внутрішнього контролю Банку, що здійснюються на періодичній основі. Банк здійснює періодичні заходи з моніторингу, уключаючи оцінку ефективності системи внутрішнього контролю Банку в цілому, з метою виявлення недоліків після факту події.

8.15. Банк здійснює періодичні заходи з моніторингу з урахуванням таких факторів:

- характеру та обсягу питань з урахуванням складності операцій Банку, ризику порушень та випадків виникнення порушень у системі внутрішнього контролю в минулому, а також вимог нормативно-правових актів НБУ;
- частоти моніторингу питань з урахуванням обсягу та складності операцій Банку, основних видів контролю, частоти і характеру змін, що відбуваються в операційному середовищі;
- тривалості проведення заходів з моніторингу;
- достатності та рівня кваліфікації працівників Банку, відповідальних за проведення заходів, та наданих ним повноважень;
- порядку підготовки звітів щодо результатів моніторингу системи внутрішнього контролю, обговорення та затвердження цих звітів;
- достатності та повноти необхідної інформації щодо проведення заходів з моніторингу.

8.16. Періодичні заходи з моніторингу системи внутрішнього контролю здійснюються шляхом аналізу:

- відомостей про основні результати моніторингу системи внутрішнього контролю, виявлені підрозділами контролю та зовнішнім аудитом;

- інформації про недоліки системи внутрішнього контролю, які були виявлені перевірками діяльності Банку НБУ та іншими контролюючими/регулюючими органами;
- результатів оцінки рівня організації корпоративного управління, ефективності та адекватності системи управління ризиками та системи внутрішнього контролю (SREP), тощо.

8.17. Відповідальність за якість виконання заходів з моніторингу несуть:
- керівники структурних підрозділів другої лінії захисту Банку – за моніторинг ефективності процедур контролю на першій лінії захисту, в межах виконання функцій незалежного контролю другої лінії захисту;
- керівник відділу внутрішнього аудиту (третьої лінії захисту Банку) – за оцінку ефективності системи внутрішнього контролю Банку в цілому.

8.18. Підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) здійснює моніторинг виконання заходів по рекомендаціях/ зобов'язаннях/ вимогах попередньо здійснених перевірок Банку НБУ, іншими контролюючими/регулюючими органами.

8.19. Перевірки порушень лімітів ризиків (кредитного, ліквідності, процентного банківської книги, ринкового, операційного) здійснює підрозділ з управління ризиками, ризиків ВК/ФТ – відділ фінансового моніторингу, з наданням інформації підрозділу контролю з дотриманням норм (комплаєнс).

8.20. Звітування щодо результатів моніторингу системи внутрішнього контролю підрозділами другої лінії захисту здійснюється шляхом подання звітів з питань оцінки ризиків, в яких, зокрема, висвітлюються й недоліки контрольного середовища, що стали причиною виникнення ризиків, аналіз причин їх виникнення та ймовірних наслідків, до яких можуть призвести ці недоліки, а також надаються рекомендації щодо усунення недоліків та пом'якшення ризиків. Порядок підготовки та надання таких звітів, що надаються Наглядовій раді та/або Правлінню Банку, визначається внутрішніми нормативними документами Банку, власниками яких є підрозділи другої лінії захисту.

8.21. Результати моніторингу ефективності процедур з контролю, а також оцінки ефективності системи внутрішнього контролю надаються керівникам структурних підрозділів Банку, відповідальним за усунення недоліків системи внутрішнього контролю, Правлінню Банку, Наглядовій раді Банку.

9. ЗВІТНІСТЬ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

9.1. Процеси контролю за функціонуванням системи внутрішнього контролю передбачають періодичний розгляд результатів внутрішнього контролю – управлінську звітність (не рідше 1 разу на квартал) керівництвом Банку – Правлінням та Наглядовою радою Банку.

9.2. У Банку запроваджено систему управлінської інформації та систему звітування з внутрішнього контролю.

№	Назва звіту	Періодичність	Кому надається	Хто надає
1	Звіт про результати моніторингу функціонування системи внутрішнього контролю (Додаток 3)	Щокварталу, до 10-го числа місяця, наступного з звітним кварталом	Підрозділ комплаєнс	Структурні підрозділи
2	Звіт про результати моніторингу ефективності процедур внутрішнього контролю	Щокварталу, протягом 45 днів кварталу наступного за звітним кварталом	Наглядова рада Правління	Підрозділ комплаєнс
3	Звіт про самооцінку ефективності процедур з контролю (Додаток 4)	Щороку, до 30 жовтня звітного року.	Підрозділ комплаєнс / Підрозділ з управління ризиками	Структурні підрозділи
4	Зведений звіт про результати самооцінки ефективності процедур контролю	Щороку, до 31 січня року, наступного за звітним роком	Наглядова рада Правління	Підрозділ комплаєнс
5	Звіт про оцінку ефективності системи внутрішнього контролю	Щороку, у 1 кварталі року, наступного за звітним роком	Наглядова рада	Відділ внутрішнього аудиту
6	Інформація про результати подальшого внутрішнього контролю (висновки, акти довідки, інші документи, складені за результатами бухгалтерського	Протягом 5 робочих днів після складання відповідного документу	Правління Підрозділ комплаєнс	Структурний підрозділ/ посадова особа, відповідальні за перевірку

№	Назва звіту	Періодичність	Кому надається	Хто надає
	контролю, ревізій, службових розслідувань)			
7	План заходів за результатами внутрішнього контролю (Додаток 1)	Протягом 10 робочих днів з дати виявлення порушення	Підрозділ комплаєнс / Підрозділ з управління ризиками	Структурні підрозділи
		Протягом 5 робочих днів з дати погодження	Правління/ Наглядова рада (для затвердження)	Підрозділ комплаєнс
8	Звіт про виконання Плану заходів за результатами внутрішнього контролю (Додаток 2)	Щокварталу, до 10-го числа місяця, наступного з звітним кварталом	Підрозділ комплаєнс / Підрозділ з управління ризиками	Структурні підрозділи
		Щокварталу, протягом 45 днів кварталу наступного за звітним кварталом	Наглядова рада Правління	Підрозділ комплаєнс
9	Інформація про результати моніторингу системи внутрішнього контролю у сфері ПВК/ФТ	Щокварталу, до 10-го числа місяця, наступного за звітним кварталом	Підрозділ комплаєнс	Відділ фінансового моніторингу
10	Інформація про недоліки системи внутрішнього контролю, виявлені за результатами внутрішнього аудиту	Протягом 5 робочих днів після затвердження результатів аудиторської перевірки	Підрозділ комплаєнс/ Підрозділ з управління ризиками	Відділ внутрішнього аудиту
11	Повідомлення про інциденти/події ризиків, виявлені	Протягом 1-го робочого дня з дати	Підрозділ комплаєнс/ Підрозділ з	Структурні підрозділи

№	Назва звіту	Періодичність	Кому надається	Хто надає
	системою внутрішнього контролю	виявлення порушення, у разі значних порушень – негайно	управління ризиками	

9.3. Управлінська звітність з моніторингу та оцінки системи внутрішнього контролю забезпечує:
- звітування про результати внутрішнього контролю та управління ризиками;
- вчасне та постійне інформування Наглядової ради та Правління Банку про значні недоліки та порушення, виявлені під час внутрішнього контролю;
- регулярні і зрозумілі процеси щодо обміну та отримання інформації з питань внутрішнього контролю;
- участь керівництва Банку в процесі прийняття управлінських рішень щодо організації системи внутрішнього контролю.

9.4. Звітність по попередньому та поточному контролю базується на описах ризиків та заходах контролю, що створюються в процесі ідентифікації та оцінки ризиків, в т.ч. при створенні нових продуктів, значних змінах в діяльності Банку, передачі функцій на аутсорсинг, надання інформації для створення баз даних інцидентів.

9.5. Звітність по подальшому внутрішньому контролю базується на звітах підрозділів, що здійснили подальший контроль (перевірку) та контрольних перевірках підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) чи підрозділу з управління ризиками.

9.6. Щоквартально, до 10 числа місяця, наступного за звітним кварталом, керівники підрозділів Банку за результатами проведеного аналізу виявлення недоліків внутрішнього контролю складають Звіт про результати моніторингу функціонування системи внутрішнього контролю та надсилають його внутрішньою корпоративною поштою на адресу підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс).

9.7. Структурні підрозділи можуть надавати додаткову інформацію про стан внутрішнього контролю на власний розсуд, або за запитом підрозділів другої/третьої лінії захисту, Наглядової ради та Правління Банку.

9.8. Керівники підрозділів зобов’язані інформувати керівництво Банку та підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) про стан та зміни в системі внутрішнього контролю в межах сфер їх відповідальності.

9.9. Відділ внутрішнього аудиту у разі виявлення недоліків, порушень щодо системи внутрішнього контролю та ризиків, надає інформацію підрозділу з управління ризиків, підрозділу контролю за дотриманням

норм (комплаєнс) для формування баз даних подій та інцидентів та прийняття відповідних управлінських рішень для підвищення ефективності внутрішнього контролю.

9.10. Підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) на підставі отриманої інформації/звітів/повідомлень від інших підрозділів Банку/працівників Банку, управлінської звітності підрозділу з управління ризиками, актів перевірок відділу внутрішнього аудиту складає зведений звіт про результати моніторингу ефективності функціонування системи внутрішнього контролю.

9.11. Зведений звіт про результати моніторингу ефективності функціонування системи внутрішнього контролю надається Головним комплаєнс-менеджером на розгляд Правління та Наглядової ради щоквартально у межах звітності з управління комплаєнс-ризиком та має містити інформацію про:

- виявлені недоліки системи внутрішнього контролю;
- аналіз причин їх виникнення, ймовірні наслідки, до яких можуть призвести ці недоліки;
- рекомендації/пропозиції щодо підвищення ефективності функціонування системи внутрішнього контролю;
- механізми контролю за станом виконання рекомендацій/ пропозицій, затверджених раніше.

9.12. За підсумками розгляду звіту про результати моніторингу ефективності функціонування системи внутрішнього контролю Наглядова рада та Правління Банку приймають відповідні своєчасні та адекватні управлінські рішення, в тому числі затверджують відповідні заходи, направлені на усунення виявлених недоліків та підвищення ефективності функціонування системи внутрішнього контролю.

10. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

10.1. Відділ внутрішнього аудиту, який виконує функції третьої лінії захисту, перевіряє наявність, оцінює комплексність, ефективність та адекватність системи внутрішнього контролю, відповідність цієї системи видам та обсягам здійснюваних Банком операцій, змінам у бізнес-моделі Банку, його макроекономічному та бізнес-середовищі.

10.2. Ефективність системи внутрішнього контролю – це суб’єктивне судження внутрішніх аудиторів, яке формується в результаті оцінки ефективності функціонування всіх компонентів системи внутрішнього контролю, а саме:

- контрольного середовища;
- управління ризиками, що притаманні діяльності Банку, включаючи комплаєнс-ризик;
- контрольної діяльності в Банку;
- контролю за інформаційними потоками та комунікаціями Банку;
- моніторингу ефективності системи внутрішнього контролю.

10.3. Суб’єктивні судження щодо ефективності системи внутрішнього контролю ґрунтуються на об’єктивних фактах, виявлених під час аудиторських перевірок, висновках внутрішніх аудиторів, сформованих за підсумками аудиторських перевірок відповідно до критеріїв оцінки ефективності цієї системи.

10.4. Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю Наглядовою радою Банку здійснюється з метою:

- оцінки якості роботи системи внутрішнього контролю у визначений період часу;
- визначення здатності системи внутрішнього контролю забезпечити досягнення цілей діяльності Банку, уключаючи визначення ймовірності виникнення та оцінку суттєвості потенційно можливих недоліків системи внутрішнього контролю, що можуть спричинити негативний вплив на досягнення цілей Банку;
- розроблення заходів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу, з метою вдосконалення системи внутрішнього контролю.

Ефективна система внутрішнього контролю забезпечує розумну впевненість в досягненні операційних, інформаційних, комплаєнс-цілей діяльності Банку.

10.5. Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю здійснюється відділом внутрішнього аудиту не рідше одного разу на рік та надається безпосередньо Наглядовій раді Банку за результатами проведених перевірок з урахуванням затверджених процедур (методології).

10.6. Критерії оцінки ефективності системи внутрішнього контролю в Банку включають:

1) наявність в Банку організаційної структури системи внутрішнього контролю, що включає розподіл функцій між суб’єктами контролю з можливістю чіткого визначення відповідальних осіб за виконання цих функцій;
2) наявність документів, що регламентують:
   - принципи побудови системи внутрішнього контролю;
   - функції та повноваження працівників Банку та його підрозділів в системі внутрішнього контролю;
   - порядок взаємодії, прийняття рішень та розподіл повноважень підрозділів Банку при здійсненні внутрішнього контролю;
   - порядок виявлення недоліків та організації звітування щодо функціонування системи внутрішнього контролю;
   - контроль за ефективністю системи внутрішнього контролю;
3) охоплення заходами з контролю всіх операцій та продуктів Банку;
4) порядок контролю функціонування системи внутрішнього контролю керівниками Банку;
5) результати оцінки ефективності системи управління ризиками Банку;
6) результати оцінки ефективності управління інформаційними потоками, включаючи отримання і передавання інформації, забезпечення функціонування системи інформаційної безпеки;

7) відповідність політик за окремими напрямами діяльності Банку та процедур Банку вимогам законодавства України, нормативно-правовим актам НБУ, внутрішнім нормативним документам Банку, стандартам професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк, узгодженість внутрішніх нормативних документів Банку між собою;
8) комплексність, ефективність та адекватність встановлених заходів з контролю та контроль за їх виконанням працівниками Банку відповідно до положень внутрішніх нормативних документів Банку; наявність в Банку культури контролю, що включає своєчасну фіксацію та аналіз виявлених недоліків системи внутрішнього контролю, звітування щодо виявлених недоліків керівникам Банку в межах визначених Банком повноважень, вжиття своєчасних та адекватних заходів щодо усунення виявлених недоліків;
9) результати оцінки відповідності системи внутрішнього контролю Банку його розміру, бізнес-моделі, масштабу діяльності, видам та складності операцій Банку.

10.7. Банк встановлює критерії визначення суттєвості недоліків системи внутрішнього контролю на основі ймовірності їх виникнення та можливості впливу на здатність Банку забезпечити досягнення цілей його діяльності. Банк забезпечує застосування цих критеріїв працівниками всіх підрозділів Банку та періодичне оновлення таких критеріїв.

10.8. Банк за результатами оцінки ефективності системи внутрішнього контролю розробляє заходи та забезпечує їх виконання з метою усунення виявлених недоліків, уключаючи коригуючі заходи. Коригуючі заходи включають розроблення нових та оновлення наявних заходів з контролю (зміна процедур контролю, модифікація окремих контролів, навчання працівників).

11. КОНТРОЛЬ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

11.1 Відповідальність за ефективність системи внутрішнього контролю в Банку розподіляється таким чином:

- Наглядова рада Банку несе відповідальність за створення та функціонування комплексної, адекватної та ефективної системи внутрішнього контролю, у тому числі системи управління ризиками;
- Правління Банку несе відповідальність за ефективність системи внутрішнього контролю на підпорядкованих організаційних рівнях;
- підрозділи першої лінії захисту несуть безпосередню відповідальність за виконання заходів щодо виправлення недоліків системи внутрішнього контролю;
- відділ фінансового моніторингу несе безпосередню відповідальність за впровадження ефективного внутрішнього контролю сфери ПВК/ФТ;
- підрозділ з управління ризиками, підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) відповідають за якість виконання заходів із

моніторингу системи внутрішнього контролю (за винятком оцінки ефективності системи внутрішнього контролю);

- відділ внутрішнього аудиту відповідає за якість оцінки ефективності системи внутрішнього контролю;
- керівники структурних підрозділів Банку відповідають за ефективне впровадження процедур внутрішнього контролю на рівні відповідних підрозділів, а також своєчасне і повне надання підрозділами необхідної інформації щодо функціонування системи внутрішнього контрою.

11.2. Здійснення заходів щодо внутрішнього контролю покладається на керівників структурних підрозділів. Здійснення координації основних заходів щодо періодичного моніторингу системи внутрішнього контролю покладається на підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс).

12. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

12.1. Це Положення є невід'ємною частиною системи корпоративного управління в Банку.

12.2. Положення, зміни та доповнення до нього погоджується Правлінням Банку, затверджується Наглядовою радою Банку та набуває чинності з наступного робочого дня після дати її затвердження.

12.3. У разі невідповідності будь-якої частини цього Положення вимогам чинного законодавства України чи нормативно-правових актів НБУ, в тому числі у зв'язку з прийняттям нових актів та зміною чинних, Положення діятиме лише в тій частині, що не суперечить вимогам чинного законодавства. До внесення відповідних змін у Положення, працівники Банку в своїй роботі керуються нормами чинного законодавства України та нормативно-правових актів НБУ.

12.4. Положення переглядається не рідше одного разу на рік з метою забезпечення максимальної ефективності, актуальності та відповідності чинному законодавству України.

Головний комплаєнс-менеджер Тетяна ГАРКУША

Додаток 1
до Положення про систему
внутрішнього контролю в
Полікомбанку (п. 5.4.10)

План заходів
усунення недоліків/удосконалення системи внутрішнього контролю
в _____
(назв структурного підрозділу)

№ за/п	Заходи	Термін виконання	Відповідальні виконавці
1	2	3	4

Посада Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Головний комплаєнс-менеджер Тетяна ГАРКУША

Додаток 2
до Положення про систему
внутрішнього контролю в
Полікомбанку (п. 5.4.13)

Звіт про виконання Плану заходів
усунення недоліків/удосконалення системи внутрішнього контролю
в _____
(назв структурного підрозділу)

№ за/п	Заходи	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Стан виконання
1	2	3	4	

Посада Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Головний комплаєнс-менеджер Тетяна ГАРКУША

Додаток 3
до Положення про систему
внутрішнього контролю в
Полікомбанку (п. 8.9)

Звіт
про результати моніторингу функціонування системи внутрішнього контролю
в _____
(назва структурного підрозділу)
за __ квартал 202__ року

№ за/п	Назва функції/ процесу/ операції	Назва (опис) ризику	Виявлені недоліки/ невідповідності/ відхилення/ вразливості/ порушення	Причини недоліків *(відсутня неправильна/ застаріла методологія виконання операції/ процесу, недотримання кореляції ВНД між собою; недоліки/збої інформаційних систем; некомпетентність персоналу; зовнішні фактори тощо)*	Вжиті заходи реагування / пропозиції для підвищення ефективності контролю	Відповідальні виконавці (підрозділ/ особа)
1	2	3	4	5	6	7

Посада Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Головний комплаєнс-менеджер Тетяна ГАРКУША

Додаток 4
до Положення про систему
внутрішнього контролю в
Полікомбанку (п. 8.11)

Звіт
про результати самооцінки ефективності процедур контролю
в _____
(назва структурного підрозділу)
за 202_ рік

№ за/п	Назва процесу/ операції	Процедура/ вид контролю	Виявлені недоліки	Причини виникнення недоліків	Оцінка ефективності контролю	Ймовірність втрат в залежності від якості контролю	Пропозиції для підвищення ефективності контролю	Відповідальні за виконання пропозицій
					1-неефективний	*Висока*		
					2-слабкий	*Підвищена*		
					3-задовільний	*Помірна*		
					4-належний	*Низька*		
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Посада Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Головний комплаєнс-менеджер Тетяна ГАРКУША